

Książka abstraktów

Ogólnopolska konferencja naukowa
Kobiety – kultura – prawo – życie publiczne
20-22 września 2023 r.
Białowieża

Organizator

Instytut Studiów Kobięcych

Współorganizator

Katedra Historii Kultury i Pracownia Historii
Kobiet Uniwersytetu w Białymstoku

Partner

Województwo Podlaskie

Ogólnopolską konferencję naukową „Kobiety - kultura - prawo - życie publiczne” dofinansowano ze środków budżetu państwa w ramach programu „Doskonała Nauka” Ministra Edukacji i Nauki.

Nazwa projektu: „Kobiety - kultura - prawo - życie publiczne”
(nr rej. DNK/SP/547132/2022). Wartość dofinansowania: 190 500 zł. Całkowity koszt: 215 000 zł.

Spis treści

Arkadiusz Adamczyk

Żona swego męża. Aleksandra Piłsudska 1

Maria Bauchrowicz-Tocka

Edukacyjna rola prasy Ligi Kobiet, największej organizacji kobiecej w czasach PRL 2

Marek Białokur

Kobiety w parlamentarnym Panteonie patronów poszczególnych lat ustanowionych przez Sejm i Senat RP w XXI wieku..... 3

Marcin Bider

Diakonisy w Prawosławnym Patriarchacie Aleksandryjskim w ujęciu historyczno-prawnym: przeszłość, teraźniejszość i przyszłość..... 4

Andrzej Bonusiak

Chicagowski „Głos Nauczyciela” czyli „świat kobiet” 5

Jarosław Cabaj

Aktywność kobiet w stowarzyszeniach Akcji Katolickiej diecezji siedleckiej w latach 1934-1939 w świetle prasy diecezjalnej 6

Joanna Chłosta-Zielonka

Od dziewczynki do kobiety. O kształtowaniu się płci w prozie najnowszej..... 7

Jolanta Chwastyk-Kowalczyk

Krystyna Bednarczyk (1923-2011) – architekt książki, typograf, wydawca, obrończyni słowa i poetka..... 8

Edyta Czop

Kobiety w chicagowskiej oświacie polonijnej. Studium wybranych przypadków 9

Małgorzata Dajnowicz

Dziennikarki w PRL (na wybranym przykładzie) 10

Diana Dajnowicz-Piesiecka

Badaczki i grantobiorczynie w działalności Narodowego Centrum Nauki 11

Paulina Dawid

Droga do podmiotowości. Kobieta zaangażowana społecznie w pamiętnikach Romany Pachuckiej (1886-1964)..... 12

Olga Dąbrowska-Cendrowska

Sylwetki kobiet na łamach „Twojego Stylu” w latach 1990-1992..... 13

Ogólnopolską konferencję naukową „Kobiety - kultura - prawo - życie publiczne” dofinansowano ze środków budżetu państwa w ramach programu „Doskonała Nauka” Ministra Edukacji i Nauki.

Nazwa projektu: „Kobiety - kultura - prawo - życie publiczne”

(nr rej. DNK/SP/547132/2022). Wartość dofinansowania: 190 500 zł. Całkowity koszt: 215 000 zł.

Dokonała
Nauka

Ewa Maj	
	<i>Wizerunek artystki w międzywojennej prasie dla Polek</i>14
Olga Filaszkiwicz, Anna Majer	
	<i>Kobieta w „męskim zawodzie”. Panie w służbach mundurowych – o warunkach i specyfice pracy, na tle przemian historyczno-kulturowych</i>15
Alicja Gałczyńska	
	<i>Feminyty jako element równouprawnienia kobiet. „Ster: organ równouprawnienia kobiet”</i> 16
Zbigniew Girzyński	
	<i>Kobiety w życiu Józefa Piłsudskiego</i>17
Ewa Gizińska	
	<i>Kobieta na prowincji u progu niepodległości i pierwszych latach niepodległej Polski, udział w tworzeniu instytucji kultury i nauki. Przypadek Haliny Rutskiej</i>18
Aneta Jachimowicz	
	<i>Zapomniane austriackie pisarki przełomu XIX i XX wieku. Próba uporządkowania przypadku</i> .19
Patrycja Jakóbczyk-Adamczyk	
	<i>Una señora de Valladolid – o Beatriz Bernal i początkach hiszpańskiego pisarstwa kobiet</i>20
Joanna Januszkiewicz	
	<i>Lucyna Ćwierczakiewiczowa, nie-skandalistka, a odważna kobieta</i>21
Łukasz Jędrzejski	
	<i>Wizerunek kobiety w okresie Socrealizmu na łamach "Naszej Pracy"</i>22
Barbara Jundo-Kaliszewska	
	<i>Bursztynowe przywództwo. Polityczne przywództwo kobiet w państwach bałtyckich po 1991 r.</i> ... 23
Alicja Kędziora	
	<i>Helena Modrzejewska – „osoba polityczna”</i>24
Małgorzata Kołacz-Chmiel	
	<i>Udział kobiet chłopskich w życiu społecznym wsi średniowiecznej</i>25
Justyna Konikowska-Kuczyńska	
	<i>Kobiety w prawie wynalazczym</i>26
Krzysztof Kossakowski	
	<i>Co nam mówią wizerunki kobiece na pieczęciach i monetach bizantyńskich?</i>27
Justyna Kowalska	
	<i>Polska Kronika Filmowa jako materiał do badania dziejów kobiet</i>28

Ogólnopolską konferencję naukową „Kobiety - kultura - prawo - życie publiczne” dofinansowano ze środków budżetu państwa w ramach programu „Doskonała Nauka” Ministra Edukacji i Nauki.
 Nazwa projektu: „Kobiety - kultura - prawo - życie publiczne”
 (nr rej. DNK/SP/547132/2022). Wartość dofinansowania: 190 500 zł. Całkowity koszt: 215 000 zł.

Renata Król-Mazur	
<i>Formy zaangażowania społeczno-politycznego kobiet w Armenii po 1991 roku</i>	<i>29</i>
Zbigniew Landowski	
<i>Kobieta w życiu codziennym XIX-wiecznego imperium osmańskiego - oczyma Osman Beya. Perspektywa socjologiczno-antropologiczna końca wieku XIX.....</i>	<i>30</i>
Aleksandra Leszczyńska	
<i>Kariera nauczycielki na przykładzie dokumentów osobistych i materiałów biograficznych Antoniny Machczyńskiej</i>	<i>31</i>
Krystyna Leszczyńska-Wichmanowska	
<i>Personalny i polityczny skład żeńskiej reprezentacji w Senacie III RP</i>	<i>32</i>
Izabela Lewandowska	
<i>Ludzie nauki: Emilia Sukertowa-Biedrawina (1887-1970) - pionierka badań regionalnych na Warmii i Mazurach</i>	<i>33</i>
Karol Łopatecki, Marta Kupczewska	
<i>Świat kobiecy ukryty w słowach: horyzonty komunikacyjne i geograficzne magnatek polskich w pierwszej połowie XVII stulecia</i>	<i>34</i>
Krzysztof Łukasiewicz	
<i>W imię dynamizacji ruchu kobiecego. Przypadek „Nauki i Życia”</i>	<i>35</i>
Adrian Madej	
<i>Na antypodach retro kryminału, czyli śladami zbrodni z klasą. Nadia Szagdaj i jej kreacja kobiety detektywa</i>	<i>36</i>
Marzena Marczevska	
<i>Specyfika narracji kobiecych w historii mówionej (na podstawie wybranych wywiadów).....</i>	<i>38</i>
Helena Marzec-Gołąb	
<i>Związane z płcią czynniki karier w muzyce w Polsce i we Francji: wstępne wnioski z badań własnych.....</i>	<i>39</i>
Lidia Michalska-Bracha	
<i>Rzecz „O miłości Ojczyzny” Jadwigi z Działyńskich Zamoyskiej (1831-1923), patriotki i społeczniczki</i>	<i>41</i>
Adam Miodowski	
<i>Kariery parlamentarne liderok Ligi Kobiet w pierwszej dekadzie powojennej (1945-1955).....</i>	<i>42</i>
Małgorzata Myl-Chojnacka	
<i>Rola kobiecych organizacji pozarządowych w walce o sprawiedliwość i prawdę na przykładzie „Matek Srebrenicy”</i>	<i>43</i>

Ogólnopolską konferencję naukową „Kobiety - kultura - prawo - życie publiczne” dofinansowano ze środków budżetu państwa w ramach programu „Doskonała Nauka” Ministra Edukacji i Nauki.
Nazwa projektu: „Kobiety - kultura - prawo - życie publiczne”
(nr rej. DNK/SP/547132/2022). Wartość dofinansowania: 190 500 zł. Całkowity koszt: 215 000 zł.

Jerzy Nikołajew

*Zasady odbywania kary pozbawienia wolności przez kobiety według przepisów Kodeksu karnego wykonawczego z 1997 r.*44

Karolina Wanda Olszowska

*Kobiety dwóch kultur - Polki nad Bosforem, Turczynki nad Wisłą.....*45

Magdalena Półtorak

*Kobiety-GEP'y-akademia. Od projektu do wdrożenia - wnioski z badań przeprowadzonych w ramach międzynarodowego projektu GEPARD (Gender Equality in Academia - Rising Diversity) ...*46

Izabela Romaniuk-Prokopowicz

*Kobieta pracująca w PRL - na przykładzie wybranych podlaskich zakładów pracy*47

Mariusz Rutkowski

*Kobiety w nazewnictwie miejskim*49

Joanna Sanecka-Tyczyńska

*Spółeczne role kobiet we współczesnej polskiej myśli politycznej.....*50

Paweł Sarna

*Narracje o kobietach w prasie kulturalnej po przełomie październikowym – na przykładzie tygodników „Co Dalej” oraz „Po Prostu”*51

Anna Sienkiewicz

*Moda kobieca i branża odzieżowa w perspektywie prasy kobiecej i branżowej „epoki” Gomułki ...*52

Aleksandra Staniszevska

*W cieniu sławnego męża – rola Pauliny z Potockich Wielopolskiej w życiu i działalności Aleksandra Wielopolskiego.....*54

Magdalena Stulgis

*Kobieta w XVI-wiecznej grze politycznej na przykładzie Katarzyny Habsburżanki.....*55

Katarzyna Sucharkiewicz

*Pionierki, twórczynie, reformatorki – kobiety częstochowskiej kultury pierwszych lat powojennych (1945-1960)*56

Krystyna Szelągowska

*Szlachcianki jako strażniczki pamięci w nowożytnej Danii (XVI-XVII w.).....*57

Anna Szuba-Boroń

Płeć jako czynnik wpływający na wysokość wymierzanej kary w świetle badań empirycznych 58

Beata Szubtarska

*Jadwiga Rodowicz-Czechowska – pierwsza kobieta-ambasador RP w Japonii.....*59

Ogólnopolską konferencję naukową „Kobiety - kultura - prawo - życie publiczne” dofinansowano ze środków budżetu państwa w ramach programu „Doskonała Nauka” Ministra Edukacji i Nauki.

Nazwa projektu: „Kobiety - kultura - prawo - życie publiczne”

(nr rej. DNK/SP/547132/2022). Wartość dofinansowania: 190 500 zł. Całkowity koszt: 215 000 zł.

Agnieszka Szudarek	
<i>Od działalności dobroczynnej do nowoczesnej pracy społecznej. Formy aktywności opiekuńczej kobiet w Poznaniu na przełomie XIX i XX wieku.....</i>	60
Beata Tarnowska	
<i>Simona Kossak i jej ekologiczna wizja świata.....</i>	61
Oksana Voytyuk	
<i>Rola pierwszej damy Ołeny Zeleńskiej w publicznej dyplomacji w warunkach rosyjskiej zbrojnej agresji w Ukrainę.....</i>	62
Beata Wałęciuk-Dejneka	
<i>Konopnicka nieodkryta. Literacka twórczość z prawem w tle (rozpoznanie wstępne).....</i>	64
Małgorzata Wenclik	
<i>Nowe trendy w samorządzie terytorialnym - aktywność i zaangażowanie kobiet w budowaniu wspólnotowości.....</i>	65
Tomasz Wicha	
<i>Kobieca rywalizacja o stanowisko Prezesa Rady Ministrów na arenie politycznej Polski w 2015 roku</i>	66
Agata Włodkowska	
<i>Formy protestu politycznego kobiet w Rosji, na Białorusi i w Ukrainie w XXI wieku</i>	67
Konrad Wnorowski	
<i>Prawne i praktyczne aspekty służby kobiet w Wojsku Polskim - status quo i perspektywy.....</i>	68
Justyna Zajko-Czochańska	
<i>Pierwsze redaktorki, dziennikarki, publicystki tygodnika „Przyjaciółka”</i>	70
Agnieszka Zaniewska	
<i>Portret zbiorowy liderki Ligi Kobiet na Białostocczyźnie.....</i>	71
Agata Zawiszewska	
<i>Zofia Daszyńska-Golińska jako krytyczka literatury.....</i>	72
Justyna Ziobrowska-Sztuczka	
<i>Podejście i znaczenie kobiet dla rozwoju gospodarki współdzielenia.....</i>	73
Maria Żukowska	
<i>„Głos Kobiet” - główne etapy rozwoju pisma (1908-1939)</i>	74

Ogólnopolską konferencję naukową „Kobiety - kultura - prawo - życie publiczne” dofinansowano ze środków budżetu państwa w ramach programu „Doskonała Nauka” Ministra Edukacji i Nauki.

Nazwa projektu: „Kobiety - kultura - prawo - życie publiczne”

(nr rej. DNK/SP/547132/2022). Wartość dofinansowania: 190 500 zł. Całkowity koszt: 215 000 zł.

prof. dr hab. Arkadiusz Adamczyk

Wydział Prawa i Nauk Społecznych, Zakład Stosunków Międzynarodowych

Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach

Żona swego męża. Aleksandra Piłsudska

Aleksandra Piłsudska (*de domo* Szczerbińska) znana jest przede wszystkim jako małżonka marszałka Józefa Piłsudskiego. Tymczasem postać ta zasługuje na uwagę potomnych nie tylko z tytułu bycia małżonką jednego z najważniejszych mężów stanu w historii Polski. Bojowniczką, PPS, uczestniczką słynnej akcji pod Bezdanami, wreszcie żołnierz Legionów i POW zasługuje na zaistnienie w zbiorowej pamięci nie tylko przez pryzmat zawartego małżeństwa. Ogłoszony przez Sejm RP rok Aleksandry Piłsudskiej pozostaje dobrą okazją do przypomnienia sylwetki towarzyszy „Oli”.

dr Maria Bauchrowicz-Tocka

Institut Studiów Kobięcych

Edukacyjna rola prasy Ligi Kobięć, największej organizacji kobiecej w czasach PRL

Liga Kobięć (w latach 1945–1949 Społeczno-Obywatelska Liga Kobięć, w latach 1949–1982 Liga Kobięć i w latach 1982-1989 Liga Kobięć Polskich) była masową organizacją kobięcą, działającą na obszarze całego kraju w okresie PRL.

Po latach wojny i w czasie powojennego kryzysu, a jednocześnie w okresie budowania państwa o nowym ustroju, kobiety niechętnie angażowały się w politykę. Celem działaczek Ligi, o wyraźnym profilu politycznym, było zainteresowanie jak największej rzeszy kobiet programem i działalnością organizacji, a jednocześnie inspirowanie do działania i wpływanie na kształtowanie ideologicznych postaw. Służyła temu w dużej mierze prasa.

Liga Kobięć w różnych okresach wydawała pięć pism o zasięgu ogólnopolskim: „Kobięć Dzisiejszą” (1946-1947), „Kobięć” (1947-1949), „Kobięć Wiejską” (1947-1949), „Naszą Pracę” (1945-1989) i „Zwierciadło” (wydawane przez Ligę Kobięć w latach 1957-1961 i 1982-1990). Obok treści „programowych”, dotyczących Ligi, w pismach były także inne publikacje: informacje, reportaże, relacje z podróży, korespondencje oraz różne porady (w tym z zakresu poprawnej polszczyzny, prawa, medycyny, odżywiania, higieny, mody).

Celem artykułu jest prezentacja wymienionych tytułów oraz analiza zawartości ze szczególną uwagą na edukacyjny wydzźwięk publikacji. Bazę źródłową dla powyższych rozważań stanowią pisma z zasobów Biblioteki Narodowej i Biblioteki Uniwersytetu Warszawskiego.

dr hab. Marek Białokur, prof. UO

Wydział Nauk Społecznych, Instytut Historii

Uniwersytet Opolski

Kobiety w parlamentarnym Panteonie patronów poszczególnych lat ustanowionych przez Sejm i Senat RP w XXI wieku

Parlament Rzeczypospolitej Polskiej (Sejm i Senat) ma w polskim porządku prawnym określone funkcje i uprawnienia. Funkcja ustawodawcza, a więc uchwalanie ustaw i uchwał, pozwala na określanie podstawowych kierunków działalności państwa. Funkcja kreacyjna polega na bezpośrednim powoływaniu i odwoływaniu organów konstytucyjnych państwa oraz osób, które wchodzi w skład tych organów. Trzecia z funkcji sprowadza się do kontroli działań władzy wykonawczej. Mając na względzie te powszechnie znane fakty, w przygotowanym wystąpieniu pragnę zwrócić uwagę, na istotną, choć formalnie nie określoną, funkcję kształtująco-wychowawczą polskiego Parlamentu, która znajduje wyraz w wielu działach posłów i senatorów. W odniesieniu do upamiętniania ważnych w dziejach narodu i państwa polskiego postaci, wydarzeń i idei, w sposób szczególny wspomniana funkcja wyraża się, w corocznych wyróżnieniach podejmowanych okolicznościowo w drodze uchwał. Zgodnie z tymi uchwałami ustanawiany jest patron danego roku. W dotychczasowej historii wspomnianych uchwał Sejm docenił osiem kobiet, a Senat cztery. Okoliczności przyjęcia tych uchwał, w tym analiza procesu legislacyjnego, a także ich znaczenie w procesie kształtowania wizerunku wybitnych Polek poprzez uczynienie ich „patronkami” poszczególnych lat, stanowi cel wystąpienia przygotowywanego na ogólnopolską konferencję „Kobiety – kultura – prawo – życie publiczne”, którą we wrześniu 2023 roku w Białowieży współorganizuje Instytut Studiów Kobięcych oraz Katedra Historii Kultury i Pracownia Historii Kobiet Uniwersytetu w Białymstoku.

dr Marcin Bider

Wydział Nauk Społecznych, Instytut Nauk o Polityce i Administracji
Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny w Siedlcach

Diakonisy w Prawosławnym Patriarchacie Aleksandryjskim w ujęciu historyczno-prawnym: przeszłość, teraźniejszość i przyszłość

Artykuł o charakterze naukowym z wykorzystaniem metody historyczno-prawnej prezentuje aktualną problematykę duszpasterskiego zaangażowania kobiet w życie wspólnot prawosławnych w Afryce. Artykuł powstał jako owoc analizy materiałów źródłowych i literatury światowej; ze szczególnym uwzględnieniem literatury języka greckiego. Autor koncentruje się przede wszystkim na aktualnym stanie żeńskiego diakonatu w greckojęzycznej Afryce, który wynika z odrodzenia żeńskiego diakonatu w 2016 roku w Demokratycznej Republice Kongo, oraz na perspektywach jego rozwoju. Jak do tej pory problematyka ta nie spotkała się z pogłębioną analizą.

dr hab. Andrzej Bonusiak, prof. UR

Instytut Historii, Zakład Edukacji i Kultury Historycznej

Uniwersytet Rzeszowski

Chicagowski „Głos Nauczyciela” czyli „świat kobiet”

Tekst poświęcony jest roli kobiet w przygotowaniu i rozpowszechnianiu kwartalnika „Głos Nauczyciela”. Analizie zostanie poddana zarówno rola kobiet w pracy redakcyjnej [opracowanie, skład, dobór tekstów] jak i udział nauczycielek w przygotowywaniu opracowań publikowanych na łamach czasopisma a także w grupie korespondentów. Ogólnie rzecz biorąc przeprowadzona analiza potwierdza fakt całkowitego zdominowania kwartalnika przez kobiety, które stanowiły całość składu redakcyjnego przez cały okres jego wydawania oraz ogromną większość korespondentek.

dr hab. Jarosław Cabaj, prof. UPH

Wydział Nauk Humanistycznych, Instytut Historii
Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny w Siedlcach

Aktywność kobiet w stowarzyszeniach Akcji Katolickiej diecezji siedleckiej w latach 1934-1939 w świetle prasy diecezjalnej

Ukształtowane w pierwszej połowie lat trzydziestych diecezjalne instytuty Akcji Katolickiej opierały się na czterech filarach-organizacjach stanowych: Katolickim Stowarzyszeniu Kobiet (KSK), Katolickim Stowarzyszeniu Mężów (KSM), Katolickim Stowarzyszeniu Młodzieży Żeńskiej (KSMŻ) i Katolickim Stowarzyszeniu Młodzieży Męskiej (KSMM). Jak pokazują zestawienia organizacje żeńskie (KSK i KSMŻ) były liczniejsze (liczebność kół i członkiń) niż męskie (KSM i KSMM). Świadczy to o zaangażowaniu się kobiet w tworzenie i prace struktur Akcji Katolickiej.

Celem mojego wystąpienia jest ukazanie aktywności kobiet we wspomnianych wyżej strukturach na przykładzie diecezji siedleckiej. Uwzględniając charakter jej obszaru opisem obejmuję środowiska wiejskie i małomiasteczkowe. Podejmuję kwestie związane m.in. z aktywnością kobiet w sferze religijnej, społeczno-gospodarczej i kulturalno-oświatowej, z zaangażowaniem się w działania „dla siebie”, rodziny, gospodarstwa domowego, społeczności lokalnej i państwa.

Zakres terytorialny wystąpienia obejmuje obszar diecezji podlaskiej. Chronologicznie zaś ograniczam do lat 1934-1939. Cezura początkowa jest związana z ukształtowaniem się DIAK w Siedlcach w pełnym składzie czterech organizacji tworzących. Zaprzestały one działalności wraz z wybuchem wojny, a następnie zostały rozwiązane na polecenie władz okupacyjnych. Stąd cezura końcowa wyznaczona na 1939 r.

Podstawą do opracowania tematu są czasopisma wydawane na terenie diecezji podlaskiej. Głównym jest „Podlaski Miesięcznik Katolicki” – organ siedleckiego DIAK. Czasopismo było wydawane od lutego 1935 r. do wybuchu wojny. Drugim, nieformalnym organem DIAK był „Głos Podlaski”, który ukazywał się w latach 1930-1939. Na jego łamach były wyodrębnione działy poświęcone stowarzyszeniom Akcji Katolickiej. I wreszcie trzecim czasopismem uwzględnionym przeze mnie są „Wiadomości Diecezjalne Podlaskie” – organ prasowy diecezji.

dr hab. Joanna Chłosta-Zielonka, prof. UWM

Wydział Humanistyczny, Instytut Literaturoznawstwa

Uniwersytet Warmińsko-Mazurski

Od dziewczynki do kobiety. O kształtowaniu się płci w prozie najnowszej

W najnowszej prozie pisanej przez kobiety (ale nie tylko) można zaobserwować krąg powieści, które mają na celu wyjaśnienie, w jaki sposób dziewczęcość przeobraziła się w kobiecość lub w inną płęć. Analiza dzieciństwa, krok po kroku, niemalże jak w detektywistycznym śledztwie prowadzi do konkluzji na temat kształtowania się płciowości. Analizie poddane zostaną głównie powieści Joanny Bator (*Gorzko, gorzko*), Sylwii Chutnik (*Jazda do tyłu*), Anny Cieplak, (*Rozpływaj się*) i Martyny Bundy (*Podwilcze*). Kontekstem do rozważań stanie się teoria Judith Butler o performatywności płci.

prof. dr hab. Jolanta Chwastyk-Kowalczyk

Wydział Humanistyczny, Instytut Mediów, Dziennikarstwa i Komunikacji Społecznej

Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach

**Krystyna Bednarczyk (1923-2011) – architekt książki, typograf, wydawca,
obrończyni słowa i poetka**

Autorka omawia działalność Krystyny Bednarczyk, której 100. rocznica urodzin przypada w 2023 r. Jest to znana postać w polskiej diasporze na emigracji w Wielkiej Brytanii, w kraju mniej, lub w ogóle. Poetka, typograf, współwłaścicielka Oficyny Poetów i Malarzy działającej w latach 1949-1992 w Londynie. Wydała ponad 1000 tytułów bibliofilskich książek prozy i poezji, w tym w 1953 r. Vademecum C. K. Norwida aż w 1200 nakładzie, o dekadę wyprzedzające edycję krajową. Wydawnictwo prowadziła wraz z mężem, również poetą Czesławem Bednarczykiem. Po jego śmierci kontynuowała działalność edytorską. Wspólnie prowadzili też salon literacki w Londynie, goszcząc raz w miesiącu literatów, poetów, publicystów, artystów i ludzi zainteresowanych książką. Jest laureatką nagrody doktora honoris causa Polskiego Uniwersytetu na Obczyźnie w Londynie z 2008 roku, co było uhonorowaniem jej zasług w ratowaniu twórczości literackiej powstałej poza krajem i w utrzymaniu jedności literatury polskiej, o jaką apelowała całe życie Maria Danilewicz-Zielińska.

dr hab. Edyta Czop, prof. UR

Instytut Historii, Historii Gospodarczej i Społecznej

Uniwersytet Rzeszowski

Kobiety w chicagowskiej oświacie polonijnej. Studium wybranych przypadków

Celem referatu będzie unaocznienie roli kobiet w tworzeniu i funkcjonowaniu oświaty polonijnej w Chicago, od utworzenia Zrzeszenia Nauczycieli Polskich w Ameryce do końca XX w. W analizowanych latach kształtował się współczesny system szkolnictwa polskiego w Stanach Zjednoczonych Ameryki. Okres ten jak ustalono charakteryzował się stale rosnącym udziałem Polek w działalności oświatowej. Z każdym rokiem przejmowały one coraz więcej funkcji i obowiązków, aż do zmonopolizowania całości działalności edukacyjnej w mieście i aglomeracji. Na ich przykładzie można prześledzić proces wzrostu roli kobiet w życiu społecznym, organizacyjnym i kulturalnym Polonii.

prof. dr hab. Małgorzata Dajnowicz

Wydział Historii, Katedra Historii Kultury

Uniwersytet w Białymstoku

Instytut Studiów Kobięcych

Dziennikarki w PRL (na wybranym przykładzie)

Dziennikarki piszące w prasie adresowanej nie tylko do kobiet, aktywność dziennikarską i publicystyczną oraz społeczną rozwijały już przed 1939 r. i kontynuowały po 1945 r., w okresie nowej rzeczywistości powojennej. Trauma wojenna była obecna w ich twórczości dziennikarskiej i zaangażowaniu publicystycznym, kierunkach aktywności pisarskiej, której nadrzędnym celem było niejako opowiedzenie o osobistych doświadczeniach z lat wojny i okupacji. Tematyka ta przejawiała się zarówno w przekazie prasowym jak i innych dokumentach osobistych o charakterze wspomnieniowym, kierowanych np. następnie do opublikowania, w związku z ogłaszaniem przez władze konkursach. Takim przykładem dziennikarki była Jadwiga Krawczyńska, autorka m.in. „Zapisków dziennikarki warszawskiej 1939–1947”, w których to opisała swoje wspomnienia z czasów jej konspiracyjnej pracy w prasie w okresie okupacji w Warszawie i działań powstańczych na Mokotowie oraz doświadczeń z pierwszych lat odbudowy stolicy.

dr Diana Dajnowicz-Piesiecka

Wydział Prawa, Katedra Prawa Karnego i Kryminologii

Uniwersytet w Białymstoku

Instytut Studiów Kobięcych

Badaczki i grantobiorczynie w działalności Narodowego Centrum Nauki

Celem referatu będzie przedstawienie i omówienie wyników sondażu przeprowadzonego przez Narodowe Centrum Nauki, którego celem była analiza uwarunkowań pracy naukowej w Polsce w aspekcie płci. Badanie dotyczyło trudności, ograniczeń i wyzwań, z jakimi mierzą się naukowcy obu płci w kontekście pozyskiwania środków na badania oraz w procesie budowania kariery naukowej. Wyniki sugerują istnienie różnego rodzaju dysproporcji i przeszkód systemowych oraz wyzwań związanych z praktykami i postawami członków społeczności naukowej. Zachęcają zarazem do podjęcia pogłębionej dyskusji na ten temat oraz wskazują potrzebę opracowania skuteczniejszych form wyrównywania szans przedstawicieli obu płci w działalności naukowej.

mgr Paulina Dawid

Wydział Studiów Edukacyjnych, Zakład Historii Wychowania

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Droga do podmiotowości. Kobieta zaangażowana społecznie w pamiętnikach Romany Pachuckiej (1886-1964)

Romana Pachucka była nauczycielką, działaczką społeczną, doskonałą obserwatorką ówczesnych zdarzeń. Szła ramię w ramię z pierwszym pokoleniem emancypantek, przyczyniając się do wywalczenia przez Polki praw wyborczych. Działała na rzecz otwarcia świata nauki na kobiety. Była aktywna na wielu płaszczyznach – społecznej, naukowej, publicystycznej. Z zaangażowaniem wspierała ideę wychowania obywatelskiego. Kilka lat przed śmiercią spisała swoje doświadczenia w dwóch tomach pamiętników (tom I: 1886-1914, tom II: 1914-1939 „Walka”). Porusza w nich kwestię m.in. miejsca kobiety w kulturze i życiu społecznym z perspektywy uczennicy pensji żeńskiej, następnie studentki Uniwersytetu Lwowskiego, aż w końcu przez optykę dojrzałej kobiety, stojącej na czele placówek oświatowych. Romana Pachucka była zarówno prekursorką zmian obyczajowych, jak i kreatorką rzeczywistości edukacyjnej dziewcząt. Z pełną świadomością urzeczywistniała się pośród ważnych wydarzeń swojej epoki, często zabierając głos. Społeczny aktywizm, progresywność edukacyjna oraz postawa życiowa Romany Pachuckiej stała się pretekstem do holistycznego i interdyscyplinarnego zrekonstruowania przeze mnie tej nietuzinkowej, charyzmatycznej postaci, która całe życie poświęciła sprawie kobiecej. Pamiętniki Romany Pachuckiej nie poddane były wcześniej analizom ani opracowaniom, szczególnie w tak interdyscyplinarnym stopniu, w jakim poddaje je podczas moich poszukiwań badawczych.

dr hab. Olga Dąbrowska-Cendrowska, prof. UJK

Instytut Mediów, Dziennikarstwa i Komunikacji Społecznej, Zakład Medioznawstwa

Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach

Sylwetki kobiet na łamach „Twojego Stylu” w latach 1990-1992

Magazyn luksusowy „Twój Styl” funkcjonuje na polskim rynku medialnym od 1990 roku. Pierwszą redaktorką naczelną i twórczynią pisma była Krystyna Kaszuba. Zespół redakcyjny pod jej kierunkiem stworzył markowe czasopismo i lidera tego segmentu prasowego. Dzięki swojej pozycji na rynku prasowym potwierdzanej wynikami ze sprzedaży egzemplarzowej „Twój Styl” wyznaczał kierunki rozwoju innym periodykom należącym do tej grupy typologicznej. Prasa kobieca, zwłaszcza magazyny luksusowe, to źródło wiedzy o kobietach w kulturze, w prawie i w życiu społecznym. Celem głównym wystąpienia jest próba ilościowego i jakościowego przedstawienia sposobów prezentacji kobiecych sylwetek na łamach „Twojego Stylu”. W badaniach zastosowano metodę analizy zawartości, aby odtworzyć dominujące tendencje w publikowaniu tych sylwetek. Jednostką pomiaru był artykuł. Korpus badawczy stanowiły wszystkie numery periodyku, które ukazały się w latach 1990-1992. Ramy czasowe obejmują dwie pierwsze fazy przeobrażeń mediów w Polsce (wg Ryszarda Filasa).

prof. dr hab. Ewa Maj

Wydział Politologii i Dziennikarstwa, Instytut Nauk o Komunikacji Społecznej i Mediach
Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

Wizerunek artystki w międzywojennej prasie dla Polek

Międzywojenna prasa dla Polek kreowała wizerunki kobiet zaangażowanych w życie kulturalne w skali lokalnej, ogólnokrajowej i międzynarodowej. Na jej łamach znajdowały się publikacje poświęcone aktorkom filmowym i teatralnym, malarkom, poetkom, pisarkom, rzeźbiarkom, śpiewaczkom, których twórczość poddawana była merytorycznej ocenie. Recenzje na temat ich artystycznego dorobku przygotowywały zwłaszcza problematyki, co przyczyniało się do popularyzacji wiedzy o osiągnięciach w sferze kultury.

Teksty prasowe były zróżnicowane pod względem genologicznym. O artystkach wypowiedziano się w artykułach analitycznych i komentatorskich, w felietonach, reportażach. W niektórych tygodnikach (przykładowo, „Bluszcz” czy „Kobieta Współczesna”) drukowane były wywiady z artystkami, szczególnie wówczas, gdy: (1) cieszyły się popularnością, (2) zostawały laureatkami krajowych bądź międzynarodowych nagród, (3) angażowały się w sprawy społeczne, prowadząc działalność charytatywną, edukacyjną, filantropijną, opiekuńczą.

dr Olga Filaszkiwicz

Instytut Ekonomiczny

Akademia Nauk Stosowanych w Elblągu

dr Anna Majer

Wydział Kultury Fizycznej, Zakład Nauk Społecznych

Akademia Wychowania Fizycznego i Sportu w Gdańsku

**Kobieta w „męskim zawodzie”. Panie w służbach mundurowych
– o warunkach i specyfice pracy, na tle przemian historyczno-kulturowych**

Kobiety w służbach mundurowych. Policja, armia. O warunkach i specyfice pracy, jasnych i ciemnych stronach zawodu, z perspektywy przemian historyczno-kulturowych i sytuacji obecnej. Zapytamy kobiety m.in. o to jak odnajdują się w zawodzie w środowisku zdominowanym przez mężczyzn. Zapytamy: aktualnie rozpoczynające karierę, doświadczone zawodowo, a także emerytowane, kobiety ze służb mundurowych, aby zobaczyć jak zmieniał się obraz ich pracy na przestrzeni lat.

dr hab. Alicja Gałczyńska prof. UJK

Instytut Literaturoznawstwa i Językoznawstwa, Zakład Badań nad Dyskursem
Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach

Feminytywy jako element równouprawnienia kobiet. „Ster: organ równouprawnienia kobiet”

Na przełomie XIX i XX wieku prasa była najbardziej aktualnym nośnikiem informacji. Wykorzystały ją kobiety do promowania haseł rodzącego się ruchu feministycznego. Pierwszym polskim pismem zajmującym się tematyką kobiecą był, ukazujący się początkowo we Lwowie (z dopiskiem *Dwutygodnik dla spraw wychowania i pracy kobiet*) a od 1907 roku w Warszawie (już z podtytułem *Organ równouprawnienia kobiet*), „Ster”. Czasopismo poświęcono bieżącym sprawom politycznym, ważnym kwestiom kobiecym, problemom społecznym, prawnym, tematyce kulturalnej. W okresie warszawskim pełniło oficjalną funkcję organu prasowego Związku Równouprawnienia Kobiet. Promowało nowoczesny wzorzec kobiety – przygotowanej do samodzielnego życia, wykształconej, mającej prawa wyborczej, aktywnej w życiu publicznym.

W referacie chciałabym podjąć problem form żeńskich i spróbować odpowiedzieć na pytanie, w jaki sposób pisano o tej nowoczesnej kobiecie, czy używano form feminytywnych. Potocznie mówi się dzisiaj, że feminytywy były normą w przestrzeni publicznej pierwszych dziesięcioleciach XX wieku. Chciałabym sprawdzić tę hipotezę właśnie na tekstach ukazujących się w „Sterze”. Wydaje się bowiem, że pismo uznawane za tubę propagandową organizacji kobiecych, przedstawiające podejmowaną problematykę w nowoczesnej (na owe czasy) formie, także w warstwie językowej będzie oddawało zmieniającą się rzeczywistość pozajęzykową.

Do analizy wybrałam numery z roku 1907, ponieważ był to pierwszy rocznik ukazujący się w Warszawie.

dr hab. Zbigniew Girzyński, prof. UMK

Wydział Nauk Historycznych, Instytut Historii i Archiwistyki

Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu

Kobiety w życiu Józefa Piłsudskiego

Gdy Polska odzyskała niepodległość w 1918 r. jedną z pierwszych decyzji Józefa Piłsudskiego, który aż do ukonstytuowania się Sejmu Ustawodawczego nieomal jednoosobowo kreował politykę odrodzonego Państwa, było przyznanie kobietom na równi z mężczyznami takich samych praw w tym pełni praw wyborczych. Ta z dzisiejszej perspektywy oczywista decyzja w ówczesnej rzeczywistości politycznej państw europejskich np. Francji wcale oczywistą nie była. Co kierowało Józefem Piłsudskim, że podjął tak odważną i bynajmniej wcale nie korzystną dla swojego środowiska politycznego decyzję? Jak kobiety począwszy od matki, poprzez siostry z liczego rodzeństwa, pierwsze młodzieńcze, miłosne, syberyjskie fascynacje podczas zsyłki, dwie żony, dwie córki, towarzyszkę walk niepodległościowych czy wreszcie romanse i maryjną, jedyną w dość agnostycznym podejściu do religii pobożność Pierwszego Marszałka Polski wpłynęły na jego życie, polityczne postawy i wybory? Autor pochylił się w swoim wystąpieniu nad postacią Józefa Piłsudskiego jako człowieka i polityka, który w całym swoim burzliwym życiu wspierał się na wiedzy i wierze w jego misję otaczających go kobiet, a umierając z grobu swojej matki, którą stracił mając zaledwie 17 lat uczynił mauzoleum do którego po dziś dzień udają się kolejne pokolenia Polaków.

dr Ewa Gizińska

Towarzystwo Naukowe Płockie, Sekcja Historyczna

Politechnika Warszawska Filia w Płocku

**Kobieta na prowincji u progu niepodległości i pierwszych latach niepodległej Polski,
udział w tworzeniu instytucji kultury i nauki. Przypadek Haliny Rutskiej**

Pochodząca z Kresów członkini zarządu Towarzystwa Naukowego Płockiego Halina z Horodyskich Rutska (1868–1932), była pierwszą kustoszka muzeum TNP. Pełniła także funkcję bibliotekarki, sekretarki i administratorki nieruchomości, współpracowała z instytucjami kulturalnymi, naukowymi i oświatowymi. Inspirowała działania patriotyczno-edukacyjne w różnych kręgach społeczeństwa, zjednywała darczyńców. Zabiegała o podniesienie walorów miasta oraz poprawę warunków życia w nim. W czasie I wojny światowej oraz wojny z Rosją bolszewicką w 1920 r. miała wpływ na aktywność kobiet. Pozostała niestrudzoną siłaczką w II RP, zyskała uznanie na Mazowszu Północnym i kręgach muzealnych Warszawy. Skromna, a skuteczna, ofiarna, wierząca w rozwój regionu i kraju.

dr hab. Aneta Jachimowicz, prof. UWM

Instytut Literaturoznawstwa, Katedra Literatury i Kultury Krajów Niemieckojęzycznych
Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie

Zapomniane austriackie pisarki przełomu XIX i XX wieku. Próba uporządkowania przypadku

W kanonie literatury niemieckojęzycznej Austriacy mają silną reprezentację. Nie znajdziemy historii literatury przełomu XIX i XX wieku i Modernizmu niemieckiego bez takich nazwisk jak Schnitzler, Hofmannsthal, Rilke, Kafka, Roth, Kraus, Musil i Broch. Reprezentacja kobiet wśród twórców austriackiej sceny pisarskiej w badaniach i nie tylko jest jednak niezwykle skromna. Wystarczy tylko przewertować kluczowe publikacje dotyczące literatury austriackiej i niemieckojęzycznej tego okresu. Nie znaczy to jednak, że pod koniec XIX i na początku XX wieku nie było pisarek, których twórczość byłaby na tyle atrakcyjna literacko, aby zająć odpowiednie miejsce w kanonie literatury, nie mówiąc o uznaniu ich dorobku pisarskiego. Ostatnie dwadzieścia lat badań literaturoznawców i kulturoznawców zajmujących się przełomem XIX i XX w. wydaje się zapełniać tę lukę. W Austrii prowadzone są projekty badawcze, edytorskie i wydawnicze, których celem jest odkrywanie zapomnianych pisarek i nadanie ich twórczości należytego miejsca kulturowego. Mój referat będzie próbą uporządkowania niniejszych projektów, po to, aby pokazać, jak rozwijał się i dokąd zmierza niniejszy dyskurs badawczy i jakich obszarów dotyczy. Okazuje się bowiem, że badając zapomnianą literaturę kobiet tego okresu w Austrii rozszerzeniu ulegają pojęcia gatunkowe i kulturowe, a historia literatury poszerzona zostaje o kwestie genderowe, estetyczne i społeczne. A w tym wszystkim otwierają się nowe perspektywy badawcze.

dr hab. Patrycja Jakóbczyk-Adamczyk, prof. UJK

Wydział Prawa i Nauk Społecznych, Instytut Stosunków Międzynarodowych i Polityk Publicznych

Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach

Una señora de Valladolid – o Beatriz Bernal i początkach hiszpańskiego pisarstwa kobiet

Żyjąca w XVI w. Beatriz Bernal z Valladolid uważana jest za pierwszą pisarkę hiszpańską. Skąpe informacje biograficzne pozwalają na jedynie pobieżne poznanie jej życiorysu i przygotowania do roli autorki. Opublikowany anonimowo w 1545 r. utwór pt. „Cristalián de España” reprezentuje popularny w średniowieczu gatunek romansu rycerskiego. Nowatorskie elementy w podjętej tematyce nadają mu jednocześnie charakter pisarstwa kobiecego. Przygotowany referat w połączeniu z prezentacją mają na celu przybliżenie postaci i odtworzenie środowiska w jakim żyła oraz przeprowadzenie interpretacji dzieła ze szczególnym uwzględnieniem elementów oryginalnych i oddziaływania na późniejszą literaturę.

mgr Joanna Januszkiewicz

Muzeum Podlaskie w Białymstoku

Lucyna Ćwierczakiewiczowa, nie-skandalistka, a odważna kobieta

Lucynę Ćwierczakiewiczową poznałam sięgając po jedną z książek kucharskich w bibliotece mojej mamy. Na pierwszy rzut oka, niewielka książka z 1985 r. (?) Gdy tylko przeczytałam pierwszy przepis, wiedziałam, iż język w jakim jest napisana zdecydowanie nie pasuje do czasów w których żyję. Szybko sprawdziłam, kim jest autorka „365 obiadów”. Jakież było moje zdziwienie, że w swoich rękach trzymam przedruk książki, która pierwszy raz ukazała się w 1860 r. W krótkich artykułach na jej temat wybrzmiewało słowo: skandalistka, a ja czułam, że to może być „łatka”. Potrafiłam sobie wyobrazić czasy w których żyła. Warszawę, w której przyszło jej pracować i połączyć to z sukcesami jakie osiągała. Jej książki to bestsellery, ona publikująca artykuły w najbardziej poczytnej kobiecej prasie... Wiedziałam, że to odważna, mądra i pewna siebie kobieta. Była popularna, a to bardzo często nie szło w parze z sympatią (niestety, ta zależność jest z nami do dziś). Swoją postawą przyczyniła się do zmian społecznych. Pokazywała, iż kobieta może być jednocześnie dobrą żoną i matką, ale także może pracować zawodowo, dążyć do realizacji swojego potencjału, rozwijać talenty i możliwości. Lucyna Ćwierczakiewiczowa, dobra gospodyni, utalentowana kucharka, która swoją wiedzą umiała dzielić się z innymi. Pisarka, prowadząca własny salon literacki, patriotka, zaangażowana w powstanie styczniowe, niestrudzona działaczka społeczna. Prywatnie kobieta, która umiała zawalczyć o swoje szczęście. Dać sobie możliwość znalezienia prawdziwej miłości i życia u boku człowieka, który ją rozumiał i uskrzydlał.

W swoim wystąpieniu chciałabym przedstawić sylwetkę Lucyny Ćwierczakiewiczowej w przestrzeni dziewiętnastowiecznego społeczeństwa polskiego. Wpływ jej postawy i działalności na zmiany funkcjonowania kobiet w społeczeństwie, przemiany społeczno-obyczajowe oraz polityczne. Udowodnić, iż nazywanie jej jedynie skandalistką jest niesprawiedliwe, bo tak wszechstronnie uzdolnionych, ambitnych, odważnych, nieugiętych w dążeniu do celu kobiet było wówczas niewiele, a właściwie Lucyna Ćwierczakiewiczowa była jedyna w swoim rodzaju.

dr Łukasz Jędrzejski

Wydział Politologii i Dziennikarstwa, Instytut Nauk o Komunikacji Społecznej i Mediach
Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej

Wizerunek kobiety w okresie Socrealizmu na łamach "Naszej Pracy"

Celem artykułu jest przedstawienie zmieniających się wizerunków kobiet w okresie Stalinizmu na łamach organu prasowego Ligi Kobiet periodyku "Nasza Praca".

dr Barbara Jundo-Kaliszewska

Wydział Studiów Międzynarodowych i Politologicznych, Katedra Teorii Polityki i Myśli Politycznej
Uniwersytet Łódzki

Bursztynowe przywództwo. Polityczne przywództwo kobiet w państwach bałtyckich po 1991 r.

Proeuropejska orientacja elit politycznych Litwy, Łotwy i Estonii po 1991 r. zdecydowała o kierunku przemian społecznych czy światopoglądowych i sprzyjała wzmożonej partycypacji kobiet w lokalnym życiu politycznym. Uwieńczeniem tych procesów był wybór kobiet na stanowisko prezydentki państwa zarówno w Litwie, Łotwie, jak i Estonii. Aż dwie, spośród trzech prezydek zostały wybrane na drugą kadencję, dlatego można mówić o rzeczywistym przywództwie kobiet.

Artykuł ukazuje specyfikę regionu w kontekście umacniania się pozycji kobiet w polityce państw bałtyckich - od rozpadu ZSRR, przez akces do Unii Europejskiej w 2004 r. aż po czasy współczesne i odpowiada na pytanie, w jakim stopniu historyczno-kulturowe uwarunkowania społeczeństw państw bałtyckich oddziałują na postrzeganie uczestnictwa kobiet w polityce.

dr hab. Alicja Kędziora, prof. UJ

Wydział Zarządzania i Komunikacji Społecznej, Instytut Kultury

Uniwersytet Jagielloński

Helena Modrzejewska – „osoba polityczna”

Helena Modrzejewska (1840–1909), najwybitniejsza polska aktorka Szekspirowska, prowadziła działalność na polu charytatywnym, edukacyjnym, religijnym i politycznym. Tematem proponowanego wystąpienia jest próba scharakteryzowania aktywności artystki na gruncie politycznym, ze szczególnym uwzględnieniem tych wystąpień publicznych Modrzejewskiej, które zapoczątkowały debatę publiczną o sytuacji Polski pod zaborami. Punktem wyjścia badań stała się krytyczna analiza dyskursu, a zwłaszcza jej performatywny charakter, czyli potraktowanie wypowiedzi aktorki jako narzędzia zmiany społecznej.

dr hab. Małgorzata Kończ-Chmiel

Instytut Historii, Katedra Historii Starożytnej i Średniowiecznej
Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

Udział kobiet chłopskich w życiu społecznym wsi średniowiecznej

Głównym celem wystąpienia będzie odpowiedź na pytanie czy w społeczeństwie opartym na patriarchacie i przy ograniczeniach wynikających z funkcjonowania wsi na prawie niemieckim przedstawicielki stanu chłopskiego mogły w sposób czynny uczestniczyć w życiu społecznym osady. W pierwszej części wystąpienia przedstawione zostaną ograniczenia wynikające z obowiązującego prawa i obyczajów, które dyskredytowały kobiety ze względu na płeć w podejmowaniu aktywnych działań w życiu społeczności wiejskich. Następnie krótko zostanie także nakreślona ich pozycja w rodzinie patriarchalnej w kontekście ich samodzielności i decyzyjności. szczególna uwaga zostanie poświęcona sytuacji wdów stojących na czele gospodarstwa i pełniących w nim rolę kierowniczą, co predestynowało je do wejścia w obręb instytucji zwanej gromadą wiejską. Podjęta zostanie próba odpowiedzi na pytanie, jaka była pozycja takich kobiet w gromadzie (czy równa mężczyznom, czy też ograniczona ze względu na płeć). Analizie poddane zostaną także przypadki dziedziczenia przez kobiety sołectw. Zwłaszcza pod kątem ich faktycznego pełnienia urzędu. Innymi słowy postawione zostanie pytanie, czy mogły one z tego tytułu sprawować funkcje wynikające z tego urzędu, czy tylko przysługiwały im dochody wynikające z jego posiadania. Na koniec poruszony zostanie problem istnienia w społecznościach chłopskich niewiast cieszących się wyjątkowym poważaniem i szacunkiem ze strony wspólnoty.

dr Justyna Konikowska-Kuczyńska

Wydział Prawa, Katedra Prawa Karnego i Kryminologii

Uniwersytet w Białymstoku

Kobiety w prawie wynalazczym

Wynalazki mają wpływ na rozwój ludzkości i zmieniają świat. Bez nich nasze życie nie wyglądałoby tak samo. Wynalazek w potocznym znaczeniu rozumiany jest jako nowe rozwiązanie problemu technicznego. Wyróżnia się następujące kategorie wynalazków: urządzenia, substancje, sposoby oraz zastosowania. Na wynalazki które posiadają poziom wynalazczy, są nowe i nadają się do przemysłowego stosowania udzielana jest ochrona w postaci patentu. Na przestrzeni dziejów szereg wynalazków, które wpłynęły na otaczający nas świat i sposób w jaki dzisiaj żyjemy, zostało stworzonych przez kobiety. Zauważyć także należy, że wkład kobiet w rozwój nauki i techniki jest niezaprzeczalny. Trzeba podkreślić, że wielu wynalazców było kobietami. Dzięki nim wynalazki, które doceniamy na co dzień, uzyskały ochronę prawną. Tekst ma na celu przybliżenie sylwetek kobiet stojących za przełomowymi wynalazkami, które zostały przez nie opatentowane i które zrewolucjonizowały świat.

dr Krzysztof Kossakowski

Muzeum Podlaskie w Białymstoku

Instytut Studiów Kobięcych

Co nam mówią wizerunki kobiece na pieczęciach i monetach bizantyńskich?

Bizancjum było państwem, w którym kwestia udziału kobiet we władzy zasadniczo różniła się od średniowiecznych państw europejskich. Choć ich udział w rządach nie był zinstytucjonalizowany i nie zajmowały najwyższych stanowisk państwowych, to miały stosunkowo szeroki dostęp do edukacji. Na dworze bizantyńskim istniało także żeńskie *cursus honorum*, powstałe na wzór męskiego, choć krótsze. Oznaczało to, że kobiety mogły otrzymywać tytuły i wspinać się po szczeblach kariery.

Z każdym stanowiskiem, żeńskim czy męskim, wiązało się posiadanie pieczęci. Może to sugerować, że kobiety na dworze bizantyńskim mogły wystawiać samodzielnie dokumenty, a także brać udział w aktach ich wystawiania przez wyższych rangą urzędników oraz samych cesarzowych i cesarzy. Funkcjonowały także pieczęcie przeznaczone specjalnie dla cesarzowych, jak również pieczęcie używane przez bizantyńską arystokrację. Każda z nich była znakiem pewnej władzy i znaczenia w społeczeństwie. Czasem były one tylko symboliczne, ale w niektórych przypadkach były wyrazem realnego i sformalizowanego wpływu. O tym wszystkim mogą nam opowiedzieć wizerunki przedstawione na zachowanych pieczęciach, napisy w ich otoku, a także same dokumenty, do których owe pieczęcie zostały przystawione. Bardzo podobną funkcję pełniły także wizerunki na monetach. Jednak w tym przypadku były one zarezerwowane dla władców. Nawet najwyższa arystokracja bizantyńska nie miała prawa do bicia własnych monet. Dlatego też komunikowanie władzy i pewnych wydarzeń z nią związanych w ten sposób było dostępne tylko dla cesarzy oraz, jak się przekonamy, cesarzowych. W ten sposób starano się usankcjonować stworzony stan prawny i dynastyczny. Dlatego też wizerunki na wybijanych monetach mogły w niektórych przypadkach zdradzać zamiary i plany władców, zarówno te udane, jak i te, które nie doczekały się realizacji. W swoim wystąpieniu postaram się przedstawić najbardziej interesujące przypadki, w których pieczęcie lub monety zdradzały więcej informacji, niż zostało zawarte w ówczesnych kronikach lub dokumentach.

mgr Justyna Kowalska

Szkoła Doktorska Nauk Humanistycznych

Uniwersytet w Białymstoku

Instytut Studiów Kobięcych

Polska Kronika Filmowa jako materiał do badania dziejów kobiet

Polska Kronika Filmowa była magazynem filmowym emitowanym od 1 grudnia 1944 r. do 28 grudnia 1994 r., poprzedzającym seanse filmowe w kinach (również tych ruchomych). W założeniu miała ona stać się audiowizualnym tygodnikiem mającym na celu dostarczenie ogółowi społeczeństwa bieżących informacji politycznych, społecznych, gospodarczych, a także kulturalnych i sportowych ze świata i zagranicy. Jednocześnie spełniać miała ona funkcję medium propagandowego przemycającego zarówno w głównym przekazie, jak i warstwie podprogowej hasła ustroju ludowego i wpływać na percepcję widza w celu nakłonienia go do przyjęcia pewnej, przychylniej i odpowiadającej aparatowi państwowemu postawy.

Kwestie kobiece poruszane były w Kronice często – kobiety stawały się bohaterkami zarówno indywidualnych, jak i zbiorowych materiałów i ukazywane były m.in. przez pryzmat matek, żon, gospodyń domowych, robotnic, członkiń społeczności czy też organizacji np. Ligii Kobiet. Częstotliwość pojawiania się ich wizerunku na ekranie związana była z sytuacją polityczno-gospodarczą w państwie, na którą wpływały m.in. podejmowane przez władze decyzje (np. wdrożenie w życie gospodarczego planu sześcioletniego), wydarzenia wpływające na funkcjonowanie całego państwa oraz zmiany prawodawstwa.

dr hab. Renata Król-Mazur

Instytut Nauk Politycznych i Stosunków Międzynarodowych, Katedra Historii Polskiej Myśli Politycznej
Uniwersytet Jagielloński

Formy zaangażowania społeczno-politycznego kobiet w Armenii po 1991 roku

Celem wystąpienia jest ukazanie specyfiki regionu i umacniania się pozycji kobiet w życiu społecznym i politycznym Republiki Armenii od rozpadu ZSRR do czasów obecnych. Autorka chce pokazać przed jakimi wielkimi wyzwaniem stoją kobiety w kraju, w którym tradycja społeczeństwa patriarchalnego oraz religia i nauczanie kościoła narodowego jakim jest Apostolski Kościół Ormiański znacząco określają rolę kobiety. Koncentruje się na aktywizmie społecznym i politycznym mieszkank Republiki Armenii. Celem jest odpowiedź na pytania:

- Jakie są przyczyny i formy zaangażowania społeczno-politycznego kobiet w Armenii?
- Jakie są podobieństwa i różnice między działaniami podejmowanymi przez kobiety w Armenii, a działaniami kobiet w innych krajach regionu– np. Gruzja, Azerbejdżan?
- Jakie różnice i podobieństwa można odnaleźć w protestach politycznych Ormianek a protestach kobiet z innych państw?

Hipoteza badawcza mówi: Aktywność polityczna kobiet w Armenii wzrasta. Jednak konserwatywny charakter społeczeństwa oraz ogromna rola w życiu społecznym i politycznym Apostolskiego Kościoła Ormiańskiego sprawia, że formy protestów tamtejszych kobiet koncentrują się na wykorzystaniu stereotypowych ról.

dr Zbigniew Landowski

Wydział Historyczny, Instytut Historii

Uniwersytet Gdański

**Kobieta w życiu codziennym XIX-wiecznego imperium osmańskiego - oczyma Osman Beya.
Perspektywa socjologiczno-antropologiczna końca wieku XIX.**

Osman Bey, oficer w służbie osmańskiej, popełnił - wydaną w 1848 roku - książkę, poświęconą opisowi sytuacji kobiet w ówczesnym państwie tureckim. Jego praca ma charakter wczesno-socjologiczny: m.in. analizował miejsce kobiety w muzułmańskiej społeczności imperium osmańskiego. W niniejszym referacie krytycznie analizuję z punktu widzenia antropologii kulturowej jego rozprawkę jako dokument i świadectwo epoki oraz przedstawiam jego perspektywę badawczą.

mgr Aleksandra Leszczyńska

Szkoła Doktorska Nauk Humanistycznych

Uniwersytet Łódzki

Kariera nauczycielki na przykładzie dokumentów osobistych i materiałów biograficznych Antoniny Machczyńskiej

Przedmiotem referatu jest opracowanie dokumentów osobistych i materiałów biograficznych Antoniny Machczyńskiej pod kątem prześledzenia jej kariery nauczycielskiej. W analizowanym materiale autorka zwróci szczególną uwagę na rodzaje zachowanych dokumentów związanych z zatrudnieniem Machczyńskiej na stanowisku nauczycielki na terenie Galicji pod koniec XIX i na początku XX wieku.

dr hab. Krystyna Leszczyńska-Wichmanowska, prof. UMCS

Wydział Politologii i Dziennikarstwa, Instytut Nauk o Polityce i Administracji

Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

Personalny i polityczny skład żeńskiej reprezentacji w Senacie III RP

W artykule zaprezentowany zostanie proces konstruowania żeńskiego personalnego i politycznego składu Senatu III RP w kadencjach I-X. Artykuł zawierać będzie analizę personalnych aspektów reprezentacji kobiecej w Izbie drugiej polskiego parlamentu w latach 1989-2023 (m.in. wiek, wykształcenie, doświadczenie zawodowe/profesjonalizm, doświadczenie publiczne) oraz ich postaw ideowo-politycznych. Zostanie udzielona odpowiedź m.in na następujące pytania badawcze - 1) jakie czynniki warunkowały i jak kształtował się personalny i polityczny skład żeńskiej reprezentacji w Senacie III RP?; 2) czy, a jeśli tak to w jaki sposób senatorki były postrzegane przez opinię publiczną?

dr hab. Izabela Lewandowska, prof. UWM

Wydział Humanistyczny, Instytut Historii

Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie

Ludzie nauki: Emilia Sukertowa-Biedrawina (1887-1970) - pionierka badań regionalnych na Warmii i Mazurach

Artykuł prezentuje E. Sukertową-Biedrawinę, pisarkę i działaczkę społeczno-oświatową, jako niestrudzoną badaczkę historii i kultury regionu Warmii i Mazur w pierwszych dziesięcioleciach po zakończeniu II wojny światowej. Ta orędowniczka polskości regionu, jest synonimem niestrudzonej pracy badawczej, dokumentacyjnej i popularyzacyjnej, dzięki której przywracano pamięć o nielicznej tu społeczności polskiej, ale także dokumentowano wielokulturowość etniczną i religijną dawnych ziem pruskich. Bazą źródłową są dokumenty z Archiwum Państwowego oraz Instytutu Północnego w Olsztynie, a także archiwum zakładowego Instytutu Zachodniego w Poznaniu. Ciekawa jest także korespondencja, która ujawnia niuanse życia naukowego w tym trudnym powojennym czasie. Jako sekretarz, a następnie kierowniczką Instytutu Mazurskiego – pierwszej powojennej instytucji naukowej w Olsztynie – Sukertowa-Biedrawina zabezpieczała księgozbiory i archiwalia poniemieckie, prowadziła kwerendy źródłowe i bibliograficzne, organizowała wystawy, do których opracowywała katalogi, redagowała Komunikaty Działu Informacji Naukowej Instytutu Mazurskiego. Wydała około 1800 publikacji, głównie artykułów na temat przeszłości Mazur, dziejów miast i miasteczek, kultury ludowej, świadomości narodowej Mazurów i Warmiaków. Badaczka dużą wagę przywiązywała do popularyzacji, zarówno własnych badań regionalnych na konferencjach naukowych, jak i poprzez łatwiejszą formę przekazu docierania do szerszego grona odbiorców. Położyła duże zasługi w publikacji pierwszych bibliografii regionalnych. Pod koniec życia wydała też wspomnienia.

dr hab. Karol Łopatecki, prof. UwB

mgr Marta Kupczewska

Wydział Historii, Katedra Historii Kultury

Uniwersytet w Białymstoku

Świat kobiecy ukryty w słowach: horyzonty komunikacyjne i geograficzne magnatek polskich w pierwszej połowie XVII stulecia

Wieloletnie badania prowadzone głównie w Archiwum Głównym Akt Dawnych w Warszawie (w zespole Archiwum Zamoyskich), a także w innych archiwach polskich i zagranicznych, wykazały niezwykle interesujący i stosunkowo liczny zasób korespondencji przedstawicielek płci pięknej z pierwszej połowy XVII w. Najbardziej reprezentatywny zbiór, bo liczący 224 w większości oryginalnych listów, należał do żony drugiego ordynata zamojskiego Tomasza Zamoyskiego, Katarzyny z Ostrogskich (ur. ok. 1600 – zm. 1642). Korespondencja ta obejmuje dwudziestodwuletni przedział czasowy (lata 1620–1642). Analiza zachowanych materiałów pozwala na przeprowadzenie badań ilościowych m.in. częstotliwości występowania korespondencji w poszczególnych etapach życia magnatki (z podziałem na listy otrzymywane i wysyłane), podziału na płeć, grupy społeczne lub typy osób z którymi się komunikowała czy wreszcie zasięg geograficzny jej podróży i kręgu korespondencyjnego.

dr hab. Krzysztof Łukasiewicz

Instytut Kulturoznawstwa, Zakład Teorii i Krytyki Kultury

Uniwersytet Wrocławski

W imię dynamizacji ruchu kobiecego. Przypadek „Nauki i Życia”

Jednym ze stałych części ukazującego się na początku XX wieku tygodniku „Nauka i Życie” był dział „Z ruchu kobiecego”. Jakkolwiek w głównej mierze miał on charakter sprawozdawczo-opisowy i w większości prowadzony był anonimowo, daje jednak bardzo dobry wgląd w to, jak problemy uważano za najważniejsze, czym może się ruch kobiecy pochwalić, z czym wiąże największe nadzieje i jak zamierza rozpropagować swe idee. Oprócz bogatej wiedzy faktograficznej, którą dostarcza wspomniane wyżej źródło historyczne, interesujące są zawarte w nim wartościowania i odniesienia do wartości, których analiza pozwoli pokazać przeciw czemu, dlaczego i o co walczyły moderatorki i aktywistki polskiego ruchu kobiecego.

dr Adrian Madej

Instytut Filologii Germańskiej, Zakład Kultury Krajów Niemieckojęzycznych i Śląska
Uniwersytet Wrocławski

Na antypodach retro kryminału, czyli śladami zbrodni z klasą. Nadia Szagdaj i jej kreacja kobiety detektywa

Powieść kryminalna cieszy się niesłabnącym zainteresowaniem zarówno wśród konsumentów literatury, jak również wśród twórców, którzy swoją przygodę z pisarstwem nierzadko rozpoczynają od tego właśnie gatunku literatury pięknej, nazywanej często trywialną. Nadia Szagdaj, urodzona we Wrocławiu pisarka i animatorka kultury stworzyła postać kobiety detektywa, Klary Schulz. Protagonistka całej pentalogii, prowadzi swoje śledztwa w świecie osadzonym w realiach pierwszej połowy dwudziestego stulecia, niemal całkowicie zdominowanym przez mężczyzn. W pierwszej z serii powieści: „Kroniki Klary Schulz. Sprawa pechowca” protagonistka próbuje rozwikłać zagadkę śmierci śpiewaka operowego, realizując marzenie o staniu się profesjonalnym detektywem. Nieporadność policji w pruskim Breslau, która początkowo uważa jego śmierć za nieszczęśliwy przypadek, stanowi tło dla dociekliwości oraz profesjonalizmu młodej adeptki profesji, którą z dzisiejszego punktu widzenia moglibyśmy nazwać detektywem śledczym.

Referat koncentruje się na analizie kreacji głównej protagonistki, która wbrew konwencjom i normom obyczajowym swoich czasów, wykonuje zawód prywatnego detektywa. Autorka tworzy swoją postać, która z jednej strony jest uwikłana w świat reguł i narzuconych kobietom ról, które nazywane są często rolami społecznymi, takimi jak małżeństwo czy macierzyństwo, z drugiej strony pozwala swojej bohaterce na niezwykle dużą swobodę w realizacji jej marzeń i pragnień, również w sferze emocjonalnej i seksualnej. Należy zwrócić uwagę, że taki zabieg w konstruowaniu narracji jest przejawem złamania swoistej konwencji tworzenia retro kryminału, w którym zazwyczaj uprawdopodobnia się zasadnicze elementy fabuły, uwzględniając realia okresu, w którym osadzona jest fabuła. Kryminał retro zdobył bardzo dużą popularność we współczesnym Wrocławiu, głównie ze względu na serię autorstwa Marka Krajewskiego, który stworzył postać Eberharda Mocka. Bohater Krajewskiego jest przykładem brutalnego oraz działającego często na granicy prawa oficera

36

Ogólnopolską konferencję naukową „Kobiety - kultura - prawo - życie publiczne” dofinansowano ze środków budżetu państwa w ramach programu „Doskonała Nauka” Ministra Edukacji i Nauki.

Nazwa projektu: „Kobiety - kultura - prawo - życie publiczne”

(nr rej. DNK/SP/547132/2022). Wartość dofinansowania: 190 500 zł. Całkowity koszt: 215 000 zł.

policii kryminalnej w pruskim Breslau. Akcja powieści z Eberhardem Mockiem i Klarą Schulz jest częściowo osadzona w podobnym okresie (w zależności od części serii), różni się jednak zasadniczo konwencją narracji oraz cechami głównych postaci. Klara Schulz jest ambitną i działającą w subtelny sposób kobietą detektyw, podczas gdy Eberhard Mock wykreowany został jako brutalny i agresywny oficer policji kryminalnej na wzór bohatera czarnych kryminałów Raymonda Chandlera. Ciekawym zabiegiem wydaje się być porównanie ich cech i metod działania obu z nich przy uwzględnieniu cech gatunkowych retro kryminału.

dr hab. Marzena Marczevska prof. UJK

Wydział Humanistyczny, Zakład Badań nad Dyskursem

Uniwersytet Jana Kochanowskiego

Specyfika narracji kobiecych w historii mówionej (na podstawie wybranych wywiadów)

Referat przedstawia analizę tekstów uzyskanych w wyniku zastosowania założeń historii mówionej, przy czym zebrany materiał widziany jest z perspektywy etnolingwistki. Historia mówiona jest uważana za interaktywną metodologię, która umożliwia interdyscyplinarne podejście do gromadzonych danych i daje wyjątkową okazję obserwowania, jak ludzie przedstawiają i interpretują swoje przeszłe doświadczenia, jak kształtują swoje narracje, aby stworzyć (lub odtworzyć) tożsamość. Wszystkie wykorzystane dane językowe pozwalają nie tylko zbadać strukturę narracji i odkryć strategie narracyjne stosowane przez rozmówczynie w ich osobistych relacjach ustnych, ale także zaobserwować specyfikę kobiecego opisywania świata.

mgr Helena Marzec-Gołąb

Szkoła Doktorska Nauk Społecznych

Uniwersytet Warszawski

Związane z płcią czynniki karier w muzyce w Polsce i we Francji: wstępne wnioski z badań własnych

Według danych aż 14 tys. muzyków jest zrzeszonych w organach zarządzających prawami autorskimi w Polsce (Sokołowski, Lewandowski i in. 2019). Choć grupa ta jest liczna, to jednak powszechne jest przekonanie, że muzycy nieczęsto korzystają ze stałych lub stabilnych form zatrudnienia.

Kolejnym problemem wśród wszystkich zawodów i bez wątpienia dotyczącym muzyków jest różnica w wynagrodzeniach kobiet i mężczyzn, która jest namacalnym problemem zarówno w Polsce (na poziomie ok. 8%), jak i we Francji (na poziomie ok. 16%) (European Commission, 2017).

Muzycy, wśród innych zawodów twórczych, byli badani pod kątem ich wpływu na kulturę narodową i lokalną oraz miasto, w którym działają (Bendyk i in. 2016, Wojnar 2016, Wojnar 2017), ich miejsce w gospodarce i przemyśle muzycznym (w Polsce m.in. Gałuszka i in. 2016 i inne prace; Korzeniewska 2016; Sokołowski, Lewandowski i Hardy 2019)). Mimo tych różnych punktów widzenia, perspektywa gender i studia przypadków konkretnych artystek nie były w Polsce przedmiotem badań.

Z kolei we Francji socjologia karier artystycznych ma o wiele szerszy wymiar, uwzględnia także perspektywę płci. Zawody twórcze, takie jak aktorzy (Paradeise, 1998), tancerze (Sorignet, 2010), wykonawcy muzyki elektronicznej i rapu (Jouvenet, 2006), muzycy orkiestrowi (Coulageon, 2004) (Lehmann, 2005), nieprofesjonalni muzycy rockowi (Perrenoud 2007) oraz, co bardziej interesujące dla tego opracowania, wokalistki jazzowe (Buscatto, 2003) i muzyków orkiestrowych (Ravet, 2003), (Coulageon & Ravet, 2003)(Ravet, 2011 i inne jej autorstwa) zostały dobrze przeanalizowane pod kątem karier i oddziaływań symbolicznych, które na nie wpływają, przy czym trzy ostatnie autorki wprowadzają w analizie perspektywę genderową.

W niniejszym referacie międzynarodowy stan wiedzy jest punktem wyjścia do formułowania hipotez dotyczących tego, jak płeć wpływa na wynagrodzenie, interakcje w ich środowisku

zawodowym, trajektorie kariery i inne obszary ich życia w percepcji wykonawczyń muzyki alternatywnej. Hipotezy te są testowane za pomocą wywiadów pogłębionych z muzyczkami w Polsce i we Francji oraz analizy dyskursu medialnego dotyczący tej grupy w każdym z krajów, w tym w mediach społecznościowych. Co do gatunku, wybrano reprezentantki muzyki alternatywnej. Są bardziej dostępne niż muzyczne celebrytki, a awangardowy charakter ich twórczości stawia ich jako prekursorki w grupie zawodowej. Choć ich doświadczenia nie zawsze odzwierciedlają doświadczenia wszystkich muzyków, to jednak przedstawione relacje mogą być przydatne dla orędowników równych szans zawodowych dla kobiet i mężczyzn, twórców polityki kulturalnej i badaczy zawodów kreatywnych.

Ramami teoretycznymi niniejszego badania wspierających społeczności muzyczek jest teoria światów sztuki (Becker, 1982) oraz koncept sprzężenia karier według Wagner (Wagner, 2015.).

dr hab. Lidia Michalska-Bracha, prof. UJK

Instytut Historii

Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach

**Rzecz „O miłości Ojczyzny” Jadwigi z Działyńskich Zamoyskiej
(1831-1923), patriotki i społeczniczki**

Przedmiotem referatu jest próba analizy społecznych poglądów Jadwigi Zamoyskiej, kobiety zaangażowanej na wielu obszarach społecznego i politycznego życia zarówno w kraju, jak i na emigracji w XIX stuleciu. Zasłużona działaczka oświatowa, założycielka Szkoły Domowej Pracy dla Kobiet w Kórniku (1881), żona gen. Władysława Zamoyskiego (1803-1868), zapisała się na trwałe na kartach historii jako „kobieta pisząca” – pamiętnikarka i publicystka, autorka czołowych tekstów wydanych na przełomie XIX/XX stulecia: „O miłości Ojczyzny” (1899), „O pracy” (1902), „O wychowaniu” (1902). W tych różnych formach jej piśmiennictwa odbicie znajdują wielorakie aspekty, w tym z jednej strony osobiste doświadczenia Zamoyskiej, jej przywiązanie do przeszłości i tradycji, wiary i narodowego dziedzictwa, z drugiej strony natomiast ideowe inspiracje płynące z otoczenia Zamoyskiej oraz społeczno-polityczne i historyczne konteksty epoki. Ta wielość odniesień zauważalna w jej piśmiennictwie skłania do głębszej refleksji, opartej na próbie odczytania i rozpoznania twórczej tożsamości autorki oraz jej społecznych poglądów, odnoszących się wprost do sprawy polskiej w XIX wieku, tradycji narodowych, uniwersalnych wartości i chrześcijańskiego etosu katolickiego wychowania.

dr hab. Adam Miodowski, prof. UwB

Wydział Historii, Katedra Historii Kultury

Uniwersytet w Białymstoku

Kariery parlamentarne liderek Ligi Kobiet w pierwszej dekadzie powojennej (1945-1955)

Aktywność parlamentarna posłanek w pierwszej dekadzie powojennej była odgórnie ograniczana z przyczyn politycznych. Partyjni decydenci jedynie werbalnie wspierali sejmowe feministki związane z Ligą Kobiet w kreowaniu proemancypacyjnego wizerunku partii komunistycznej wśród Polek. W praktyce jego prawdziwość podważał zarówno niewielki wpływ posłanek na proces legislacyjny, a finalnie marginalizowanie potrzeb kobiet w ustawach przyjmowanych przez większość sejmową. W efekcie rozdział między propagandową narracją, a rzeczywistym wpływem kobiet na politykę (rządzenie) stał się przyczyną fiaska podejmowanych przez partię zabiegów o pozyskanie „kobięcych mas” dla projektu komunistycznego.

dr Małgorzata Myl-Chojnacka

Wydział Prawa i Administracji, Instytut Nauk Prawnych

Uniwersytet Śląski w Katowicach

Rola kobiecych organizacji pozarządowych w walce o sprawiedliwość i prawdę na przykładzie „Matek Srebrenicy”

W lipcu 2023 r. upływie 28 lat od ludobójstwa w Srebrenicy, w wyniku którego ok. 8 tys. – 10 tys. osób zostało zamordowanych (głównie mężczyzn oraz chłopców). Szczątki wielu ofiar wciąż nie zostały znalezione, a członkowie ich rodzin (głównie matki, żony i córki) nie ustają w poszukiwaniach. Od samego początku bezpośrednio zaangażowani są oni w ekshumacje, identyfikacje zmarłych oraz w walkę o sprawiedliwość. Wielu z nich robi to indywidualnie; inni zaś zrzeszają się w formalne grupy. Przykładem takiej inicjatywy jest organizacja pozarządowa „Matki Srebrenicy”, utworzona w 1996 r. przez kobiety, które straciły swoich najbliższych w wyniku ludobójstwa. Członkinie/członkowie tego Stowarzyszenia od lat podejmują sądowe oraz pozasądowe zabiegi w celu ujawnienia prawdy o zbrodniach w Srebrenicy oraz w celu pociągnięcia sprawców do odpowiedzialności. To właśnie analiza działalności „Matek Srebrenicy” jest głównym celem proponowanego wystąpienia. Uwaga skupiona zostanie na społecznych oraz sądowych aspektach podejmowanych zabiegów, w tym przede wszystkim próba pociągnięcia ONZ oraz Holandii do odpowiedzialności za popełnione zbrodnie. Wystąpienie ma ponadto na celu udowodnienie, że nieustające dążenia do poznania i udowodnienia prawdy o ludobójstwie może przyczynić się do zakończenia okresu żałoby, a także być narzędziem do walki z ponowną wiktyimizacją.

dr hab. Jerzy Nikołajew, prof. UR

Wydział Prawa i Administracji, Instytut Nauk Prawnych
Uniwersytet Rzeszowski

Zasady odbywania kary pozbawienia wolności przez kobiety według przepisów Kodeksu karnego wykonawczego z 1997 r.

Kodeks karny wykonawczy nie przewiduje specjalnego rodzaju zakładów karnych dla kobiet, natomiast uwzględnia konieczność odbywania kary przez kobiety odrębnie od mężczyzn. Jako zasadę przyjmuje odbywanie kary przez kobiety w zakładach karnych typu półotwartego oraz zapewnia specjalistyczną opiekę kobietom ciężarnym i karmiącym. Szczególnie chodzi tu o możliwość sprawowania stałej i bezpośredniej opieki nad małym dzieckiem oraz tworzenie w zakładach karnych tzw. domów matki i dziecka

dr Karolina Wanda Olszowska

Instytut Historii, Katedra Historii Powszechnej Najnowszej

Uniwersytet Jagielloński

Kobiety dwóch kultur - Polki nad Bosforem, Turczynki nad Wisłą

Analizując zagadnienie Polaków w Imperium Osmańskim oraz Turcji, a także Turków na ziemiach polskich, zazwyczaj badacze skupiają się na mężczyznach. Oczywiście stanowili oni większość emigrantów, szczególnie jeśli analizujemy przełom XIX i XX wieku, jednak oprócz nich pojawiały się także kobiety i to często wyjątkowe. W końcu to właśnie Polka była pierwszą lekarką, która leczyła kobiety w sułtańskim haremie, zaś Leyla Gencer, światowej sławy śpiewaczka operowa, pochodziła z Polonezköy, czyli polskiej wsi pod Stambułem.

Takich przykładów można byłoby podać znacznie więcej, w końcu analizując „kobiety dwóch kultur” nie badamy jedynie samych emigrantów, ale również ich potomstwo, które dzięki swojemu zakorzenieniu jednocześnie w Polsce i Turcji tworzyli interesujące przykłady asymilacji i przenikania się. Jednocześnie ich losy są mniej przebadane, często także z upływem czasu ich dwukulturowość zostanie pominięta i badacze nie zdają sobie sprawy, że postać, która miała duży wkład w rozwój jednego kraju tak naprawdę ma również korzenie silnie związane z innym państwem.

W swoim wystąpieniu przedstawić chcę losy wyjątkowych kobiet: Polek i Turczynek, które przyczyniły się do rozwoju swoich nowych ojczyzn i stanowią łącznik w naszej wspólnej polsko-tureckiej historii. Ich sylwetki zostaną opracowane na podstawie badań archiwalnych w archiwach w Polsce i Turcji oraz analizy zachowanych wspomnień i dzienników.

dr Magdalena Pótorak

Wydział Prawa i Administracji, Instytut Nauk Prawnych
Uniwersytet Śląski w Katowicach

**Kobiety-GEP'y-akademia. Od projektu do wdrożenia - wnioski z badań przeprowadzonych
w ramach międzynarodowego projektu GEPARD
(Gender Equality in Academia - Rising Diversity)**

Od 2022 r., zgodnie z wymogami Programu Horyzont Europa, wszystkie podmioty z sektora R&I wnoszące o finansowanie, zobligowane są posiadać Plan Równości Płci (GEP).

Celem wystąpienia będzie przedstawienie wstępnych wniosków z badań przeprowadzonych w ramach realizowanego od 2022 roku międzynarodowego projektu GEPARD (Gender Equality in Academia - Rising Diversity), koordynowanego przez Uniwersytet Śląski w Katowicach.

Na potrzeby projektu przeanalizowano zarówno zawartość, jak i kontekst przyjęcia, a także proces wdrażania i towarzyszące mu wyzwania w odniesieniu do kilkudziesięciu Planów Równości Płci (GEPs) w uniwersytetach i jednostkach badawczych w Europie.

Na tej podstawie możliwe będzie zarówno wskazanie podobieństw, jak i różnic w zakresie przyjętych założeń, jak również zbadanie, na ile były one odpowiedzią na faktyczne potrzeby konkretnych instytucji (zgodnie z wytycznymi Komisji Europejskiej przyjęcie GEP jest bowiem procesem zmiany ku osiągnięciu faktycznej równości płci w przestrzeni akademickiej), na ile natomiast pragmatycznym rozwiązaniem, czyniącym zadość formalnym wymogom finansowania badań ze środków unijnych.

Kobieta pracująca w PRL - na przykładzie wybranych podlaskich zakładów pracy

Specyfika aktywności zawodowej kobiet po wojnie była następstwem wielu czynników. Jako jeden z pierwszych można wymienić trudną sytuację demograficzną kraju, spowodowaną stratami poniesionymi w wyniku działań wojennych. Dotkliwie odczuwało się brak rąk do pracy. Wiele samotnych kobiet, aby utrzymać siebie i rodziny musiało poszukać płatnego zajęcia. Patrząc na problem z szerszej perspektywy, plany odbudowy kraju i jego intensywnej industrializacji potrzebowały licznej siły roboczej. Nowe komunistyczne władze rozpoczęły zatem akcje propagandowe mające na celu zwerbowanie jak największej ilości kobiet do pracy w przemyśle. To właśnie ten sektor gospodarki, usilnie rozwijany, miał przyczynić się do dobrobytu obywateli. Powstaje kobieca organizacja Liga Kobiet Polskich, powstają nowe tytuły czasopism „Kobieta dzisiejsza”, „Przyjaciółka”, „Kobieta i życie”. Aktywność kobiet w życiu publicznym, w sferze ideologicznej, była zgodna z marksistowskim pojęciem równości płci. Warto jednak wspomnieć, że owa równość w praktyce nie zawsze odzwierciedlała się w zarobkach oraz możliwościach awansu. Kobiety zatrudniano najczęściej do prac nie wymagających kwalifikacji, gdzie panowały najniższe zarobki. Z drugiej strony dawało o alternatywę na inne życie oraz szansę na usamodzielnienie się. Należy uznać to za spory krok w stronę zmiany mentalności, w której silnie zakorzenił się tradycyjny podział ról względem płci. W tym schemacie kobiety zwykle zajmowały się obowiązkami domowymi. Dowodzą temu statystyki, które mówią, że przed II wojną światową tylko 3% zamężnych kobiet pracowało poza domem. Po wojnie sytuacja dynamicznie ulega zmianie. W roku 1950 mężatki stanowią 18% zatrudnionych, a w roku 1970 już 62%. W przemyśle najwięcej kobiet znajdowało pracę takich branżach jak włókiennicza, odzieżowa, spożywcza i tytoniowa. Od roku 1960 dynamicznie wzrasta zatrudnienie kobiet w trzecim sektorze gospodarczym (usługach). Fabryki na białostocczyźnie potrzebowały ogromnych rzeszy ludzi do pracy. Stąd gwałtowny wzrost mieszkańców Białegostoku. Zakłady produkcyjne które zaczęły powstawać w czasach intensywnej industrializacji w większości zatrudniały kobiety pochodzące ze wsi. Proces, który wówczas się rozpoczął przeddefiniował to jak dzisiaj

postrzegamy rolę płci w społeczeństwie. Doświadczenia zdobywane nieraz metodą prób i błędów dzisiaj są cenną zdobyczą. Warto wspomnieć, że działaczki socjalistyczne znacznie chętniej korzystały ze spuścizny przedwojennych organizacji jak PPS niż doświadczeń sąsiadów ze wschodu. Dzięki temu niechętnie reagowały na ingerencję państwa w sprawy, które uważały za domenę rodziny. Chciały natomiast zdecydowanych działań państwa w kwestii poprawy ich sytuacji w miejscu pracy. Nowa sytuacja wymusiła też stworzenie godnych warunków pracy, które nie kolidowałyby z życiem rodzinnym.

prof. dr hab. Mariusz Rutkowski

Wydział Humanistyczny, Instytut Językoznawstwa

Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie

Kobiety w nazewnictwie miejskim

Referat, osadzony metodologicznie w duchu Onomastycznej Analizy Dyskursu, prezentuje kwestię (nie)obecności kobiecych patronek w polskim nazewnictwie miejskim. W rozważaniach zostanie przedstawiona funkcja nazw upamiętniających jako zbanalizowanych (w sensie Billigowskim) znaków komemoratywnych, które w sposób naturalizowany współtworzą porządek aksjologiczny i modelują dyskurs publiczny. W tym świetle niedoszacowanie kobiecych patronek w nazewnictwie miejskim (zwłaszcza nazw ulic i placów) przekłada się na utrwalanie patriarchalnego porządku kultury.

dr hab. Joanna Sanecka-Tyczyńska

Wydział Politologii i Dziennikarstwa, Instytut Nauk o Polityce i Administracji

Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

Społeczne role kobiet we współczesnej polskiej myśli politycznej

Społeczne role kobiet stanowiły jeden z obszarów sporu w polskiej myśli politycznej. Celem wystąpienia jest odpowiedź na dwa pytania: jakie role społeczne i miejsca kobiet w strukturach społecznych zostały zdefiniowane we współczesnej myśli politycznej oraz które środowiska polityczne uwypuklały tytułowe zagadnienie, a które ją marginalizowały i dlaczego tak się działo. Postulowane w debacie politycznej role kobiet zostaną omówione w szerokim kontekście poglądów politycznych na ład (porządek) społeczny, który można rozumieć jako określony sposób zorganizowania i funkcjonowania społeczeństwa na podstawie spójnych i trwałych norm, wartości, ról społecznych, religii, systemu politycznego oraz instytucji, które zapewniały jedność społeczną, mimo wewnętrznej różnorodności. Charakter ładu społecznego określa zachowanie jednostek i grup społecznych, determinowane normami prawnymi (sposoby rozwiązywania konfliktów), moralnymi (zasady postępowania, kryteria oceny zachowania człowieka), obyczajami i tradycją (stabilizowanie życia społecznego) oraz religią (integrowanie społeczeństwa). Przedstawiciele partii politycznych w Polsce, wypowiadając się na temat ładu społecznego i ról społecznych w nim występujących, poruszały trzy grupy zagadnień. W pierwszej mieściły się czynniki kształtujące ład społeczny (prawne, kulturowe, religijne, moralne, historyczne etc.), w drugiej zawierały się cechy i zasady współżycia społecznego (współpraca, zaufanie, solidarność, sprawiedliwość, etc.), trzecia zaś grupa zagadnień obejmowała strukturę społeczną oraz relacje zachodzące w triadzie: jednostka – rodzina – społeczeństwo.

dr hab. Paweł Sarna, prof. UŚ

Instytut Dziennikarstwa i Komunikacji Medialnej

Uniwersytet Śląski w Katowicach

Narracje o kobietach w prasie kulturalnej po przełomie październikowym – na przykładzie tygodników „Co Dalej” oraz „Po Prostu”

Autor wystąpienia zamierza skupić się na narracjach na temat kobiet w czasopiśmie, które pojawiły się na fali październikowych przemian po VII Plenum KC PZPR z 1956 roku. Październik 1956 roku zajmuje miejsce szczególne wśród dat symbolicznych dla polskiej kultury powojennej, a – jak pisze Profesor Marian Kisiel: „głównym motorem przemian w polskiej kulturze tego czasu była prasa”. Autor chciałby wykorzystać podejście retoryki narracji. Najbardziej interesujące jest pytanie o nośność narracji jako narzędzia z jednej strony upowszechniania ideologii ówczesnej władzy, a z drugiej – obecnych na łamach czasopism lat 50. XX wieku – kontrnarracji. Po 1956 r. rozpoczął się już proces destalinizacji w państwach demokracji ludowej, powrócono do tradycyjnych wzorców, przypisującym kobietom przede wszystkim rolę żon i matek. W tym czasie nastąpiło odrzucenie stalinowskich wzorców kobiecości, m.in. od jesieni 1956 r. modne stały się konkursy piękności (pierwszy ogólnokrajowy konkurs piękności towarzyszył Ogólnopolskiemu Festiwalowi Muzyki Jazzowej w Sopocie w sierpniu 1956 r.).

mgr Anna Sienkiewicz

Szkoła Doktorska Nauk Humanistycznych

Uniwersytet Szczeciński

Moda kobieca i branża odzieżowa w perspektywie prasy kobiecej i branżowej „epoki” Gomułki

Kwestie podejmowane w niniejszym referacie stanowią fragment badań, które przeprowadzane są w ramach realizowanej rozprawy doktorskiej dotyczącej mody oraz branży odzieżowej w Polsce. Cezury chronologiczne obejmują okres sprawowania przez Władysława Gomułkę funkcji I sekretarza KC PZPR. Skupienie się w na tym okresie wynika z kilku czynników m.in.: zastąpiła przemiana w podejściu do przemysłu lekkiego (zaczął być określany jako kluczowy i stanowił razem z przemysłem ciężkim element zimnowojennego wyścigu), rozwój kultury konsumpcyjnej oraz mass mediów. Wydawanie czasopism stało się możliwe poza Warszawą. Oprócz RSW „Prasa” działalność wydawniczą rozpoczęły inne instytucje oraz podmioty, w tym Liga Kobiet, która wówczas rozpowszechniała znaczną liczbę tytułów.

Badania uwzględniają analizę prasy, a także materiałów archiwalnych głównie z AAN, Archiwum Państwowego w Szczecinie oraz w Łodzi. W kontekście doboru jakościowego wykorzystano do potrzeb badań przede wszystkich gatunki dziennikarskie, które przekazywały sądy wartościujące. Wyróżniono następujące rodzaje poszukiwanej treści: charakterystyka polskiego rynku odzieżowego (w tym sytuacja zatrudnionych kobiet); kształcenie przyszłych projektantów/ek i innych pracowników/czek przemysłu odzieżowego; promowane postawy, zachowania, wizerunki; potrzeby konsumentów/tek.

Aspekty związane z modą i przemysłem odzieżowym wpisują się w rozważania dotyczące tematyki kobiecej w świetle przemian społecznych i gospodarczych; w omawianym okresie w przemyśle odzieżowym 85 % osób zatrudnionych stanowiły kobiety. W ówczesnej prasie oprócz treści kształtowanych przez dziennikarzy istotne miejsce należało do działów poświęconych listom czytelników i czytelniczek. Odzwierciedlają one to, co często najtrudniejsze do uchwycenia czyli

mentalność, obyczajowość i potrzeby ówczesnych kobiet. Omawiany okres to także czas aktywnej działalności dziennikarek takich jak Teresa Kuczyńska czy projektantki i dziennikarki Barbary Hoff.

Ogólnopolską konferencję naukową „Kobiety - kultura - prawo - życie publiczne” dofinansowano ze środków budżetu państwa w ramach programu „Doskonała Nauka” Ministra Edukacji i Nauki.

Nazwa projektu: „Kobiety - kultura - prawo - życie publiczne”

(nr rej. DNK/SP/547132/2022). Wartość dofinansowania: 190 500 zł. Całkowity koszt: 215 000 zł.

mgr Aleksandra Staniszevska

Wydział Filozoficzno-Historyczny, Instytut Historii

Uniwersytet Łódzki

W cieniu sławnego męża – rola Pauliny z Potockich Wielopolskiej w życiu i działalności Aleksandra Wielopolskiego

Dotychczasowa wiedza na temat aktywności żon stojących u boku wpływowych mężów w XIX stuleciu jest bardzo ograniczona, choć można wymienić wiele przykładów kobiet, które odgrywały niebagatelną rolę w działaniach podejmowanych przez ich małżonków, w tym m.in.: Helenę z Morsztynów Ostrowską – żonę Aleksandra Ostrowskiego, wieloletniego prezesa Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego, Paulinę z Krasieńskich Górską – żonę czołowego dziewiętnastowiecznego polityka ziemiańskiego i konserwatywnego, jednego z liderów społeczności ziemiańskiej ostatnich dekad XIX w. W tym gronie nie może zabraknąć także Pauliny Apolonii z Potockich Wielopolskiej – drugiej, wieloletniej żony margrabiego Aleksandra Wielopolskiego – polityka, który jakże niejednoznacznie zapisał się na kartach historii Polski.

Celem referatu będzie prześledzenie wpływu Pauliny z Potockich Wielopolskiej na działania podejmowane przez jej męża – margrabiego Aleksandra Wielopolskiego. Tezę o dużej roli żony ordynata chrobrowskiego w jego postępowaniach postawił Jarosław Kita (J. Kita, *Kobiety sposób postrzegania świata polityki i polityków w 1. połowie XIX wieku (studium wybranych przypadków)*, [w:] *Życie prywatne Polaków w XIX wieku*, t. II, „Portret kobiety”. Polki w realiach epoki, red. J. Kita, M. Sikorska-Kowalska, Łódź-Olsztyn 2014, s. 9-21). Autor artykułu zauważył, iż margrabina wspierała swojego męża w podejmowanych na niwie politycznej działaniach – służyła mu radami, relacjonowała nastroje społeczne i przekazywała opinie wyrażane przez ważne postacie z różnych kręgów elity ziemiańskiej. W trakcie wystąpienia podejmę próbę ustosunkowania się do tej konstatacji, analizując na jego potrzeby, do tej pory niestudiowane, materiały archiwalne, głównie zachowaną korespondencję małżonków, a także innego rodzaju egodokumenty.

mgr Magdalena Stulgis

Szkoła Doktorska Nauk Humanistycznych

Uniwersytet w Białymstoku

Kobieta w XVI-wiecznej grze politycznej na przykładzie Katarzyny Habsburżanki

Katarzyna Habsburżanka była trzecią żoną polskiego króla Zygmunta Augusta. Zawarte w 1553 r. małżeństwo miało przede wszystkim charakter polityczny i dynastyczny. Habsburgowie upatrywali w tym małżeństwie szansę wpływu Zygmunta Augusta na jego siostrę Izabelę w sprawie Siedmiogrodu. Wizja zaślubin polskiego króla z Habsburżanką była dobrze przyjęta w Koronie, a rzecznikiem tego mariażu stał się Mikołaj „Czarny” Radziwiłł. Od młodej królowej oczekiwano wydania na świat następcy tronu. Brak potomstwa spowodował powolne rozchodzenie się dróg małżonków. W 1559 r. Zygmunt August zaczął rozważać możliwość rozwodu z Katarzyną. Takie podejście do sprawy miało między innymi podłoże dynastyczne, ponieważ widmo wygaśnięcia dynastii Jagiellonów na polskim tronie było coraz bardziej realne. Sprawa małżeństwa polskiego króla stała się jednym z tematów obrad sejmowych (np. sejm w Piotrkowie z 1565 r.). Wmieszało się w nią również papieżstwo poprzez osobę legata Giovanni Francesco Commendone. Referat ma na celu przedstawienie starań braci królowej (przede wszystkim cesarza Maksymiliana II) o utrzymanie tego małżeństwa oraz analizę postawy Zygmunta Augusta. Na podstawie zachowanej korespondencji podjęta zostanie próba odpowiedzi na pytanie, jak w tej sytuacji odnajdywała się Katarzyna, której osoba stała się przedmiotem gry politycznej między Cesarstwem a Koroną. Jaką postawę prezentowała królowa? Czy dla dobra dynastii robiła wszystko, aby pozostać u boku męża? Prócz korespondencji bazę źródłową będą stanowiły kroniki oraz dziennik sejmu piotrkowskiego z 1565 r. ważnego z perspektywy omawianego tematu.

Pionierki, twórcynie, reformatorki – kobiety częstochowskiej kultury pierwszych lat powojennych (1945-1960)

Problematyka referatu koncentrować będzie się na zagadnieniu roli kobiet – artystek, przedstawicielek środowiska naukowego oraz częstochowskiej kultury i edukacji – aktywnych w Częstochowie w pierwszych lat powojennych. Przybliżone zostaną sylwetki Heleny Hohensee-Ciszewskiej – pierwszej dyrektorki Muzeum Regionalnego w Częstochowie, zarządzającej instytucją w l. 1950-1958, Marii Wierzbickiej – współzałożycielki lokalnej szkoły plastycznej i jej dyrektorki w l. 1946-1964, Bogumiły Malec – inicjatorki utworzenia miejscowego Oddziału ZPAP, artystki awangardowej i nauczycielki, oraz Wandy Szrajber – uznanej ceramiczki, która kierowała w Częstochowie Fabryką Wyrobów Ceramicznych „Czyn” i prowadziła Kursy Pamiątkarstwa Regionalnego.

Rola kobiet w powojennej kulturze Częstochowy była do tej pory marginalizowana, przemilczana. W prowadzonych badaniach naukowych pomijano zagadnienie lub nie poświęcano mu należytej uwagi. A to właśnie kobiety, dzięki zaangażowaniu i kreatywności, w znaczący sposób wpłynęły na ukształtowanie i rozwój najważniejszych instytucji artystycznych w mieście. Opracowały strukturę, program działań organizacyjnych i merytorycznych ważnych placówek: Państwowego Liceum Technik Plastycznych i Muzeum. Organizowały ważne wystawy plastyczne, inicjowały nowatorskie działania w sferze kultury oraz zapoczątkowały prace badawcze nad sztuką regionu częstochowskiego, które do dziś są kontynuowane przez kolejne pokolenia badaczy. Problem zostanie zaprezentowany w szerokim kontekście historycznym i na tle zjawisk kulturalnych w środowisku Częstochowy l. 40 i 50. XX w. Środowisko to kształtowali zarówno lokalni plastycy, jak i ci, którzy trafili tu w czasie okupacji, m.in. po upadku Powstania Warszawskiego – wśród nich kobiety: Wanda Romeyko-Hurko, Erna Rosenstein, Anna Lipińska, Zofia Trzcńska-Kamińska.

Celem referatu jest odpowiednie przedstawienie roli i zasług kobiet w odbudowaniu po wojnie struktury życia kulturalnego w Częstochowie.

dr hab. Krystyna Szelańska, prof. UwB

Wydział Historii, Katedra Historii Kultury

Uniwersytet w Białymstoku

Szlachcianki jako strażniczki pamięci w nowożytnej Danii (XVI-XVII w.)

Referat ma za zadanie ukazać zaangażowanie kobiet z duńskich rodzin magnackich i szlacheckich w epoce wczesnonowożytnej (XVI-XVII wiek) w zachowanie wiedzy o dziejach własnych rodów i przodków. W tym celu podejmowały one starania o utrwalenie genealogicznych informacji w księgach rodowych, gobelinach czy wystroju zamków. Gromadziły akta i dokumenty. Dla celów porównawczych przywołane zostaną informacje na temat tego zjawiska w ówczesnej Szwecji oraz w Rzeczypospolitej.

dr Anna Szuba-Boroń

Wydział Prawa, Administracji i Stosunków Międzynarodowych
Krakowska Akademia im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego

Płeć jako czynnik wpływający na wysokość wymierzonej kary w świetle badań empirycznych

Na wysokość orzekanej kary wpływ ma wiele czynników prawnych i pozaprawnych. Wśród wielu opracowań teoretycznych dotyczących wpływu czynników pozaprawnych, takich jak płeć, rasa, sytuacja społeczno-ekonomiczna na sądowy wymiar kary, niewiele jest badań empirycznych. Dostępne opracowania dotyczą głównie analizy akt spraw karnych, w których jednak niełatwo o porównanie analogicznych spraw karnych, w których sprawcami są kobieta i mężczyzna. Głównym założeniem badań jest zatem próba analizy wpływu czynników pozaprawnych, w szczególności płci na wyroki sądów w sprawach karnych, a zatem zbadanie czy płeć sprawcy wpływa na wysokość orzekanej kary, jak również próba analizy czy płeć sędziego wpływa na jego decyzje. W literaturze kryminologicznej i socjologicznej można spotkać trzy główne ujęcia związane ze znaczeniem płci przy wyrokowaniu w sprawach karnych: kobiety są traktowane surowiej niż sprawcy płci męskiej, łagodniej lub też płeć nie odgrywa znaczenia w sądowym wymiarze kary.

dr hab. Beata Szubtarska

Instytut Stosunków Międzynarodowych i Polityk Publicznych

Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach

Jadwiga Rodowicz-Czechowska – pierwsza kobieta-ambasador RP w Japonii

Jadwiga Rodowicz-Czechowska, japonistka, została ambasadorem RP w Tokio w 2008 r. Służbę pełniła do 2012. W wystąpieniu chcę przedstawić jej sylwetkę, opowiedzieć o pracy i dorobku kulturalnym. Dużą część wystąpienia będzie poświęcona jej służbie na placówce, na której musiała zmierzyć się z takimi trudnymi sytuacjami jak wybuch elektrowni atomowej Fukushima oraz podpisanie umowy ACTA o zapobieganiu handlu podróbkami. Nie pominę też informacji o roli kobiet w dyplomacji polskiej.

dr hab. Agnieszka Szudarek, prof. US

Instytut Historyczny

Uniwersytet Szczeciński

**Od działalności dobroczynnej do nowoczesnej pracy społecznej.
Formy aktywności opiekuńczej kobiet w Poznaniu na przełomie XIX i XX wieku**

Polsko-niemiecki konflikt narodowy pod zaborem pruskim sprzyjał rozwijaniu różnych form działalności opiekuńczej Polek z warstw średnich i wyższych. Zadaniem kobiet było nie tylko materialne wspieranie najniższych warstw ludności polskiej, zapobieganie patologiom społecznym, ale i umacnianie polskiej tożsamości narodowej. Dla przyszłości narodu polskiego szczególnie ważna była pomoc dzieciom, gdyż przejęcie opieki nad nimi przez niemiecki system opiekuńczy zazwyczaj oznaczało wynarodowienie. Celem referatu jest przedstawienie form aktywności opiekuńczej kobiet w Poznaniu XIX i XX wieku. Przeanalizowana zostanie tradycyjna dobroczynność, oświatowo-wychowawcza praca społeczna oraz wymagająca specjalnego przygotowania nowoczesna praca społeczna. Referat wyjaśni na czym polegała ostatnia z wymienionych form aktywności oraz odpowie na pytanie jaką rolę odgrywały tu niemieckie wzorce.

prof. dr hab. Beata Tarnowska

Wydział Humanistyczny, Instytut Literaturoznawstwa
Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie

Simona Kossak i jej ekologiczna wizja świata

Tematem mojego wystąpienia będzie szeroko rozumiana, m.in. naukowo-popularyzatorska oraz edukacyjna działalność Simony Kossak - profesor nauk leśnych, zoopsycholożki oraz obrończyni resztek naturalnych ekosystemów Polski, przez ponad trzydzieści lat mieszkającej w starej leśniczówce na obrzeżach Puszczy Białowieskiej. Simona Kossak, która pracowała w Zakładzie Badania Ssaków Polskiej Akademii Nauk w Białowieży oraz w Instytucie Badawczym Leśnictwa w Zakładzie Lasów Naturalnych, przyrodzie poświęciła także swoje życie pozazawodowe: jej dom stał się azylem dla dzikich ptaków i zwierząt, a obserwacje zachowań mieszkańców lasu posłużyły za materiał do filmów przyrodniczych, audycji radiowych oraz licznych książek. Wykorzystując gatunek gawędy, Kossak stworzyła typ opowieści przyrodniczych (nazwany przez badaczkę jej twórczości, Katarzynę Trusewicz, ekogawędą), którego zasadniczą cechą jest przedstawianie zwierzęcych bohaterów w perspektywie nieantropocentrycznej.

Znana z bezkompromisowych poglądów i działań na rzecz ochrony przyrody, a szczególnie Puszczy Białowieskiej, Simona Kossak była jedną z prekursorów głębokiej ekologii w Polsce.

dr hab. Oksana Voytyuk, prof. UwB

Wydział Stosunków Międzynarodowych

Uniwersytet w Białymstoku

Rola pierwszej damy Ołeny Zeleńskiej w publicznej dyplomacji w warunkach rosyjskiej zbrojnej agresji w Ukrainę

Ze względu na zmieniającą się rolę kobiet w XX wieku, ich rola w dyplomacji publicznej zaczęła nabierać nowych form w XXI wieku. Dyplomacja publiczna stała się jedną z najczęściej stosowanych metod politycznych w budowaniu relacji między państwami i ważną rolę w tym procesie zaczęły odgrywać pierwsze damy państwa. Pierwsza dama Ukrainy Ołena Zeleńska także zaangażowała się w dyplomację publiczną, zarówno w kraju, jak i na arenie międzynarodowej. Działalność dyplomacji publicznej Ołeny Zeleńskiej w warunkach wojny ma na celu zwrócenie uwagi na wyzwania stojące przed Ukraińcami dotkniętymi wojną, przy jednoczesnym promowaniu wartości i kultury kraju na arenie światowej. Pierwsza dama niejednokrotnie występowała na forum międzynarodowym, przedstawiając Ukrainę i starając się przekonać aby państwa przyłączyły się do wsparcia Ukrainy w jej walce z agresorem.

Głównym zadaniem artykułu będzie odpowiedzieć na pytanie jaką rolę odgrywa zaangażowanie pierwszej damy w dyplomację publiczną, w jakich głównych obszarach jest ona zaangażowana oraz jaki jest zakres jej działań. Artykuł będzie opierał się na analizie od momentu rozpoczęcia wojny 24 lutego 2022 roku do sierpnia 2023 roku (moment zakończenia prac nad artykułem). Korzystając z jakościowej metody badawczej i teorii „dyplomacji publicznej i soft power” Josepha S. Nye, Jr oraz teorii komunikacji międzyludzkiej „cel-plan-działanie” Jamesa Price’a Dilliarda. W swoim artykule podejmę próbę analizy w jaki sposób Ołena Zeleńska skupia uwagę ukraińskiej i światowej publiczności, a także przekonuje światowych przywódców, urzędników państwowych i dyplomatów do wspierania Ukrainy w walce z rosyjską agresją zbrojną, wykorzystując podejście interpersonalne. Ołena Zeleńska, jako Pierwsza Dama Ukrainy, odegrała znaczącą rolę w promowaniu ukraińskiej soft power na arenie międzynarodowej. Jednym z kluczowych wkładów Ołeny Zeleńskiej w soft power Ukrainy było skupienie się na kulturze i sztuce. Organizowała ona wydarzenia kulturalne, za granicą, prezentując i promując bogate dziedzictwo kulturowe Ukrainy.

Promowanie kultury i wartości Ukrainy przez Olenę Zefenską, a także jej głos w ważnych kwestiach globalnych znacząco przyczyniło się do wzmocnienia siły Ukrainy i pomogło poprawić wizerunek i reputację kraju na arenie międzynarodowej.

Ogólnopolską konferencję naukową „Kobiety - kultura - prawo - życie publiczne” dofinansowano ze środków budżetu państwa w ramach programu „Doskonała Nauka” Ministra Edukacji i Nauki.

Nazwa projektu: „Kobiety - kultura - prawo - życie publiczne”

(nr rej. DNK/SP/547132/2022). Wartość dofinansowania: 190 500 zł. Całkowity koszt: 215 000 zł.

dr hab. Beata Walęciuk-Dejneka, prof. UPH

Instytut Językoznawstwa i Literaturoznawstwa

Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny w Siedlcach

Konopnicka nieodkryta. Literacka twórczość z prawem w tle (rozpoznanie wstępne)

Jedną z wciąż nieodkrytych pisarek w polskiej literaturze kobiecej i piśmiennictwie narodowym pozostaje Maria Konopnicka. Uznana za wybitną poetkę „czasów niepoetyckich”, twórczynią literatury dla dzieci i młodzieży, wyjątkową piewczynią ludowości, patriotkę, orędowniczkę uciśnionych i działaczkę na rzecz praw kobiet, na gruncie prozy, a szczególnie nowelistyki, pozostaje nieco w cieniu i zapomnieniu. Owo nieodkrycie chcę odnieść do tych przykładów literackich, w których pisarka zwraca szczególną uwagę na wymiar sprawiedliwości. Mam tu na myśli powstałe w latach 1886-1888 utwory: *Za kratą, Pod prawem, czy Obrazki więzienne*.

dr Małgorzata Wenclik

Wydział Prawa, Katedra Prawa i Postępowania Administracyjnego
Uniwersytet w Białymstoku

Nowe trendy w samorządzie terytorialnym - aktywność i zaangażowanie kobiet w budowaniu wspólnotowości

Od 2018 roku, w którym Polki celebrowały 100 lat uzyskania praw wyborczych zauważalne jest zwiększenie aktywności kobiet na polu publicznym. Niemal we wszystkich szczeblach samorządu terytorialnego w kadencji 2018-2023 mamy rekordową ilość kobiet w ciałach przedstawicielskich. Coraz większy stopień feminizacji następuje w samorządach (jest ona najwyższy w historii po roku 1945 na 100 mężczyzn przypada 125 kobiet), co jest też spowodowane zmianami demograficznymi. Kobiety inicjują też ciała opiniotawczo-doradcze w samorządach, w ostatnich latach powstało ponad 30 Rad kobiet. Ostatnio w marcu 2023 taka rada została też powołana przez Marszałka Województwa Podlaskiego.

Artykuł będzie miał na celu ukazanie roli tych nowo powstałych organów oraz pokaże dobre przykłady w Polsce samorządów wspierających działania na rzecz kobiet.

dr Tomasz Wicha

Wydział Politologii i Dziennikarstwa, Instytut Nauk o Polityce i Administracji
Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej

Kobieca rywalizacja o stanowisko Prezesa Rady Ministrów na arenie politycznej Polski w 2015 roku

Analizie zostaną poddane poziomy rywalizacji politycznej w wyborach parlamentarnych w Rzeczypospolitej Polskiej w 2015 roku, ze szczególnym uwzględnieniem roli kobiet pretendujących do stanowiska Prezesa Rady Ministrów po wyborach w 2015 roku. Szczególny nacisk zostanie położony na debatę polityczną pomiędzy Ewą Kopacz a Beatą Szydło. Zanalizowane zostaną segmenty konfliktu politycznego oraz pola polityk publicznych, które zostały w sposób szczególny wyeksponowane 19 października 2015 roku. Agenda polityczna w Polsce 2015 roku stanie się przyczynkiem do wnioskowania o współczesnej roli kobiet w polskiej polityce w odniesieniu do stanowisk o charakterze wykonawczym i koordynującym w państwie.

dr hab. Agata Włodkowska, prof. AFiB Vistula

Wydział Biznesu i Stosunków Międzynarodowych, Instytut badań w dyscyplinie Nauki i Polityce i Administracji
Akademia Finansów i Biznesu Vistula

Formy protestu politycznego kobiet w Rosji, na Białorusi i w Ukrainie w XXI wieku

Od końca lat 80. XX w. można zaobserwować zintensyfikowanie badań nad udziałem kobiet w ruchach społecznych i protestach. Jest to związane ze wzrostem ich zaangażowanie w antyreżimowe i prodemokratyczne działania w państwach Europy Środkowej i Wschodniej oraz Ameryki Łacińskiej. Mimo to, temat ten wciąż pozostaje na marginesie politologicznych badań protestów i ruchów społecznych. Artykuł wpisuje się w dyskusję na temat partycypacji politycznej kobiet oraz ich zaangażowania w ruchy społeczne i protesty. Koncentruje się na aktywizmie politycznym mieszkank Rosji, Białorusi i Ukrainy. Celem rozdziału jest odpowiedź na pytania:

- Jakie są przyczyny zaangażowania kobiet w aktywizm polityczny, w tym w antyreżimowe protesty?
- Jakie formy protestu wybierają aktywistki z ww. państw?
- Jakie są podobieństwa i różnice między protestami kobiet w ww. państwach?
- Jakie różnice i podobieństwa można odnaleźć w protestach politycznych Rosjank, Białorusinek i Ukrainek oraz kobiet z innych państw?

dr Konrad Wnorowski

Wydział Prawa, Katedra Prawa Międzynarodowego Publicznego i Europejskiego
Uniwersytet w Białymstoku

Prawne i praktyczne aspekty służby kobiet w Wojsku Polskim - status quo i perspektywy

W związku z wejściem Rzeczypospolitej Polskiej w poczet członków NATO radykalnie zmieniło się podejście do służby kobiet w polskich siłach zbrojnych. Od 1999 r. kobietom umożliwiono kształcenie w szkołach wojskowych, które opiera się na zasadzie dobrowolności. Jednocześnie ustalono wówczas, inne niż dla mężczyzn, normy obowiązujące na egzaminach sprawnościowych, które mają odzwierciedlać obiektywne różnice w możliwościach fizycznych obu płci. Jednakże, pełne otwarcie na kobiety żołnierzy w polskim wojsku nastąpiło tuż przed wejściem Polski do Unii Europejskiej, gdyż to właśnie wtedy zrównano status kobiet i mężczyzn w polskich siłach zbrojnych poprzez odpowiednie zmiany legislacyjne, które determinowane były przez prawo unijne oraz politykę UE względem równości płci. Realizacja polityki równouprawnienia płci oraz działań na rzecz eliminacji wszelkiej dyskryminacji były i są od tego czasu w Polsce konsekwentnie realizowane. Od tego czasu w polskich siłach zbrojnych z roku na rok służy coraz więcej kobiet żołnierzy, co potwierdzają dane prezentowane przez polskie Ministerstwo Obrony Narodowej, według których na dzień 1 stycznia 2023 w wojsku polskim służyło 9,8% kobiet, tj. ponad 12 tysięcy kobiet żołnierzy, w tym 2 tysiące na stanowiskach oficerskich i podoficerskich. Wpływ na służbę kobiet w polskich siłach zbrojnych miało także wejście w życie ustawy z dnia 11 marca 2022 r. o obronie Ojczyzny oraz wydanych na jej podstawie aktów wykonawczych, które w swej treści szeroko odnoszą się do kobiet – żołnierzy, m. in. w takich kwestiach jak: rekrutacja i zasady pełnienia służby wojskowej, normy egzaminów sprawnościowych, uprawnienia związane z rodzicielstwem, wychowywaniem dzieci i urlopami. Dodatkowo, nowy Regulamin Ogólny Żołnierza Wojska Polskiego wprowadzony w kwietniu 2023 r. również zawiera szereg regulacji dotyczących bezpośrednio i pośrednio kobiety-żołnierzy. Warto również podkreślić, iż w ramach Sił Zbrojnych RP funkcjonują specjalne organy, których celem jest działanie na rzecz kobiet w polskiej armii, a są to Rada do Spraw Kobiet, Koordynator do Spraw Równego Traktowania w resorcie obrony narodowej w zakresie spraw związanych z pełnieniem przez kobiety żołnierzy służby wojskowej, pełnomocnicy do spraw

68

Ogólnopolską konferencję naukową „Kobiety - kultura - prawo - życie publiczne” dofinansowano ze środków budżetu państwa w ramach programu „Doskonała Nauka” Ministra Edukacji i Nauki.

Nazwa projektu: „Kobiety - kultura - prawo - życie publiczne”

(nr rej. DNK/SP/547132/2022). Wartość dofinansowania: 190 500 zł. Całkowity koszt: 215 000 zł.

kobiet w jednostkach wojskowych oraz organy przedstawicielskie przeznaczone dla wszystkich żołnierzy.

Wzrost liczby kobiet-żołnierzy w Wojsku Polskim, stosunkowo nowe regulacje prawne dotyczące Sił Zbrojnych oraz prowadzona polityka resortu obrony narodowej w zakresie zwiększania liczebności żołnierzy, a w tym i kobiet, przesądzają o doniosłości określonej problematyki w kontekście jej prawnego i praktycznego wymiaru.

dr Justyna Zajko-Czochańska

Wydział Historii, Katedra Historii Kultury

Uniwersytet w Białymstoku

Instytut Studiów Kobięcych

Pierwsze redaktorki, dziennikarki, publicystki tygodnika „Przyjaciółka”

Wystąpienie poświęcone będzie twórczyniom, dziennikarkom oraz kobietom piszącym na łamach periodyku „Przyjaciółka”. W referacie zostaną zaprezentowane wybrane sylwetki pierwszych redaktorek oraz dziennikarek tygodnika, których działalność twórcza zadecydowała o powodzeniu pisma. Przybliżone zostanie m.in. ich wykształcenie, przygotowanie do zawodu, doświadczenie, a także aktywność społeczna i polityczna. Bazę źródłową stanowią przede wszystkim materiały źródłowe oraz artykuły prasowe publikowane na łamach tytułowego tygodnika.

dr Agnieszka Zaniewska

Institut Studiów Kobięcych

Portret zbiorowy liderek Ligi Kobiet na Białostoczczyźnie

Celem artykułu jest przybliżenie wybranych postaci czołowych przedstawicielek Ligi Kobiet działających w północno-wschodniej części Polski Ludowej. Kim były z zawodu, jakie były ich motywacje przynależności do Ligi Kobiet, na czym polegała ich praca. Obraz, jaki był ukazywany w materiałach źródłowych dotyczących organizacji kobiecej, wytworzonych zarówno przez Zarząd Główny Ligi Kobiet, ale też organy partyjne różnego szczebla, ukazuje również portret zbiorowy członkiń organizacji. W artykule zaprezentowany zostanie wkład liderek w rozwój Ligi Kobiet na terenie Białostoczczyzny.

prof. dr hab. Agata Zawiszewska

Instytut Literatury i Nowych Mediów

Uniwersytet Szczeciński

Zofia Daszyńska-Golińska jako krytyczka literatury

Aktywność naukowa Zofii Daszyńskiej-Golińskiej, przede wszystkim w zakresie ekonomii, oraz jej poglądy społeczne i działalność w ruchu kobiecym, stały się na przełomie XX i XXI wieku przedmiotem kilku pogłębionych analiz; najważniejsze wypowiedzi publicystyczne Zofii Daszyńskiej-Golińskiej propagujące idee socjalistyczne zostały zaś niedawno zaprezentowane w nowoczesnej antologii. Natomiast na marginesie zainteresowań badaczek współczesnych pozostają nadal poglądy estetyczne Zofii Daszyńskiej-Golińskiej. Celem mojego wystąpienia/artykułu jest zatem rekonstrukcja poglądów Zofii Daszyńskiej-Golińskiej na istotę sztuki, szczególnie zaś literatury, oraz na jej zadania w społeczeństwie nowoczesnym. Poglądy te kształtowały się podczas studiów zagranicznych Zofii Daszyńskiej-Golińskiej i we wczesnej fazie czerpały wiele inspiracji z myśli F. Nietzschego – Zofia Daszyńska-Golińska należała do grupy pierwszych polskich komentatorów jego myśli. Po wyzwoleniu się spod wpływów jego filozofii Zofia Daszyńska-Golińska wypracowała własny system poglądów, w wersji dojrzałej czerpiącej inspirację z pism socjalistów, ale poddanych indywidualnym, oryginalnym przekształceniom.

dr Justyna Ziobrowska-Sztuczka

Wydział Prawa, Administracji i Ekonomii, Instytut Nauk Ekonomicznych
Uniwersytet Wrocławski

Podejście i znaczenie kobiet dla rozwoju gospodarki współdzielenia

Jednym z ważniejszych, a jednocześnie najszerzej rozpowszechnionych przejawów postępu technologicznego i upowszechniania się warunków nowej gospodarki jest tzw. gospodarka współdzielenia. Można przez nią rozumieć model społeczno-gospodarczy, oparty na oddolnych inicjatywach indywidualnych osób (relacje P2P), które odnoszą się do nie w pełni wykorzystanych zasobów, bazując na współdzieleniu realizowanym poprzez platformy technologiczne, za opłatą lub bezpłatnie. Celem artykułu jest szczegółowa charakterystyka podejścia i znaczenia kobiet dla rozwoju gospodarki współdzielenia. Omówione zostaną wyniki przeprowadzonych sondaży diagnostycznych w grupie kobiet korzystających z usług współdzielenia ubrań, żywności, przestrzeni noclegowych i transportu. Przedstawione zostaną również prawa i przywileje kobiet w odniesieniu do tego rodzaju usług oraz mechanizmy budowania zaufania względem gospodarki współdzielenia.

mgr Maria Żukowska

Szkoła Doktorska Nauk Humanistycznych

Uniwersytet w Białymstoku

„Głos Kobiet” - główne etapy rozwoju pisma (1908-1939)

Periodyk „Głos Kobiet” odzwierciedlał poglądy polskich socjalistów w sprawach kobiecych i był adresowany do kobiet należących do klasy robotniczej. Główną pomysłodawczynią i redaktorką naczelną czasopisma przez cały okres jego istnienia była polska działaczka społeczna i feministka Dorota Kłuszyńska. Publicystkami „Głosu Kobiet” były najbardziej aktywne działaczki ruchu socjalistycznego. Biuletyn powstał pod koniec 1907 roku, jako bezpłatny dodatek do czasopisma „Robotnik Śląski” w zaborze austriackim. W pierwszej fazie rozwoju celem periodyku było zwiększenie liczby kobiet w partii socjalistycznej oraz ich świadomy udział w walce o równouprawnienie. Jednym z głównych tematów poruszanych na łamach czasopisma stanowiły kwestie praw pracujących kobiet i walki o nie. Przez pewien czas w latach 1912, 1913 i 1918 „Głos Kobiet” stanowił dopełnienie do magazynu „Prawo Ludu”. W tym okresie przemian regularnie publikowano artykuły na temat polityki krajowej i zagranicznej, krytykowano system kapitalistyczny, przedstawiano organizacje kobiece w Polsce i Europie.

Od 1919 roku „Głos Kobiet” stał się samodzielnym organem prasowym Polskiej Partii Socjalistycznej. W periodyku ciągle poruszano problemy klasy robotniczej, takie jak legalizacja przerwania ciąży, przemoc w rodzinie. Po przewrocie majowym magazyn krytykował ogólną sytuację polityczną w Polsce, w związku z tym „Głos Kobiet” zaczął podlegać działaniom cenzury. Na tym etapie rozwoju na łamach czasopisma zamieszczano porady Świadomego Macierzyństwa, walki z alkoholizmem, zapobieganiu prostytucji nieletnich oraz trudnej sytuacji dzieci robotników. Po śmierci marszałka Józefa Piłsudskiego pismo poszerzyło dotychczasową formułę kroniki partyjnej i wzbogaciło się o felietony, teksty literackie, zdjęcia. Przed wybuchem II wojny światowej w „Głosie Kobiet” zaczęto zamieszczać coraz więcej artykułów potępiających faszyzm, antysemityzm i politykę państw totalitarnych. We wrześniu 1939 roku ukazał się ostatni numer czasopisma. Po II wojnie światowej pismo nie zostało wznowione.